

8 UISCE

8.1 RÉAMHRÁ

- 1 Soláthraítear measúnú sa chaibidil seo den Ráiteas Tionchair Timpeallachta (EIS) ar an tionchar a bheidh ag an bhforbairt a bheartaítear ar an gcomhshaol uisce mar a leagtar amach i gCaibidil 6, **Imleabhar 3B** den EIS. Baineann an fhaisnéis sa chaibidil seo le cur síos ar nádúr hidreolaíoch Limistéar Staidéir na Mí (MSA) faoi mar a shonraítear i gCaibidil 5, **Imleabhar 3B** den EIS.
- 2 Tá achar os cionn 500 méadar ar an dá thaobh den línebhealach i gceist sa mheasúnú ar an MSA.
- 3 Déantar breithniú ar an tionchar féideartha ar an uisce dromchla (aibhneacha, lochanna, etc) agus ar an gcomhshaol maidir le céim na tógála agus leis an gcéim oibríoch den fhorbairt a bheartaítear. Déantar cur síos ar na bearta maolaithe a bheidh ina gcuid den fhorbairt a bheartaítear, déantar aon tionchar iarmharach ar an gcomhshaol a shainnithint agus déantar suntasacht an tionchair sin a mheas.
- 4 Déantar cur síos i gCaibidil 6, **Imleabhar 3B** den EIS ar shaghas agus ar réim iomlán na forbartha a bheartaítear, lena n-áirítear gnéithe de dhearadh na líne lasnairde (OHL) agus na túir. Soláthraítear cur síos fíorasach, de réir coda, ar an línebhealach ar fad inti. Leagtar amach i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS na príomhoibreacha tógála a bheartaítear mar chuid den fhorbairt, mar aon leis an bPlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála (CEMP) imlíneach in Aguisín 7.1, **Aguisíní Imleabhar 3B** den EIS.
- 5 Ba cheart an chaibidil seo a léamh i gcomhar le **Caibidil 6** agus le **Caibidil 7** den imleabhar seo den EIS.

8.2 MODHEOLAÍOCHT

- 6 Réitíodh an chaibidil seo agus úsáid á baint as na moltaí a leagtar amach in *Guidelines on the Information to be contained in Environmental Impact Statements (Treoirínte maidir leis an bhFaisnéis a chuimseofar i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (Márta 2002) ón nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (EPA). Cuireadh san áireamh chomh maith agus an chaibidil seo á réiteach na treoirínte agus na moltaí i gcáipéis an Údaráis um Bóithre Náisiúnta (NRA), *Guidelines on Procedures for Assessment and Treatment of Geology, Hydrology and Hydrogeology for National Road Schemes (Treoirínte maidir le Nósanna Imeachta chun Geolaíocht, Hidreolaíocht agus Hidrigeolaíocht a Mheas agus a Láimhseáil le haghaidh Scéimeanna Bóithre Náisiúnta)* (2009).

7 Tá an fhaisnéis sa chaibidil seo roinnte i bhforannáin chun cur síos a dhéanamh ar na gnéithe éagsúla a bhaineann leis an gcomhshaoil uisce. Agus an chaibidil seo á cur le chéile, baineadh leas as na foinsí faisnéise seo a leanas d'fhonn measúnú a dhéanamh ar chomhthéacs agus ar nádúr Limistéar Staidéir na Mí ó thaobh réigiúin agus suímh de:

- Sonraí monatóireachta faoi cháilíocht an uisce de chuid na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil le haghaidh sruthchúrsaí sa cheantar, www.epa.ie;
- An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (2006). *Water Framework Directive Monitoring Programme (Clár Monatóireachta na Creat-treorach Uisce)* (WFD);
- An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (2005). *The Characterisation and Analysis of Ireland's River Basin Districts (Tréithriú agus Anailís ar Cheantair Abhantraí na hÉireann)* (RBDanna);
- *Ceantar Abhantraí an Oirthir* (2010) agus *Ceantar Abhantraí an Oirthir: Plean Bainistíochta Abhantraí* (2009-2015);
- *Réigiún Abhantraí Idirnáisiúnta Loch nEathach-na Banna* (2012) agus *Plean Bainistíochta Abhantraí* (2009-2015);
- Iascach Intíre Éireann (IFI) *Sampling Fish for the Water Framework Directive (Sampláil Éisc don Chreat-Treoir Uisce)* (2008-2012);
- Sonraí faoi léarscáiliú tuile de chuid Oifig na nOibreacha Poiblí (OPW) www.floodmaps.ie;
- OPW (2009). *Guidelines for Planning Authorities, "he Planning System and Flood Risk Management (Treoirínte d'Údaráis Áitiúla, An Córas Pleanála agus Bainistiú Riosca Tuilte)*;
- JBA consulting (2011). *Strategic Flood Risk Assessment for County Meath (Measúnú Straitéiseach ar Riosca Tuilte i gContae na Mí)*;
- Sainchomhairleoirí Comhshaoil Natura i gcomhar leis an Údarás um Bóithre Náisiúnta (2005). *Guidelines for the Crossing of Watercourses During the Construction of National Road Schemes (Treoirínte maidir le Sruthchúrsaí a Thrasnú le linn Scéimeanna Bóithre Náisiúnta a Thógáil)*;
- OPW (2009). *Guidelines for Planning Authorities, "he Planning System and Flood Risk Management (Treoirínte d'Údaráis Áitiúla, An Córas Pleanála agus Bainistiú Riosca Tuilte)*;

- CIRIA 532, (Londain, 2001). *Control of Water Pollution from Construction Sites: Guidance for Consultants and Contractors (Truailliú Uisce ó Shuíomhanna Tógála a Rialú: Treoir le haghaidh Sainchomhairleoirí agus Conraitheoirí)*;
 - CIRIA 648 (Londain 2006). *Control of Water Pollution from Linear Construction Projects (Truailliú Uisce ó Thionscadail Tógála Líní)*;
 - Cuairteanna suímh i Limistéar Staidéir na Mí; agus
 - Comhairliúchán le heagraíochtaí reachtúla agus neamhreachtúla.
- 8 Meastar gur mionsonraithe agus gur dóthanach é measúnú Limistéar Staidéir na Mí le measúnú cuí a dhéanamh ar an timpeallacht hidreolaíoch.
- 9 Is de chineál nó de scála iad an uile thionscadal agus fhorbairt a dteastaíonn EIS uathu go bhféadfadh tionchar a bheith acu ar an gcomhshaol. Maidir le líne tharchuir a thógáil, meastar go mbeidh an tionchar ar an gcomhshaol uisce beag i gcomparáid le tionscadail líneacha eile amhail forbairtí bóthar nó píblínte.
- 10 Sa chaibidil seo, déantar measúnú ar an tionchar féideartha ar an gcomhshaol uisce a d'éireodh as an bhforbairt a bheartaítear agus cuirtear bearta maolaithe chun tosaigh chun aon tionchar suntasach a laghdú. Socraítear suntasacht an tionchair iarmharaigh ar an gcomhshaol uisce bunaithe ar na bearta maolaithe a mholtar.
- 11 Leagtar amach na critéir le déine an tionchair a mheas i d**Tábla 8.1**. Is ionann an téarmaíocht a úsáidtear i gcomhair suntasacht agus fad ama tionchair agus an téarmaíocht a fheictear i gcáipéis na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil, *Guidelines on Information to be Contained in Environmental Impact Statements (Treoirlínte maidir leis an bhFaisnéis a Chuireofar i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (Márta 2002). Braitheann méid tionchair ar bith ar scála dóchúil an athraithe a thuartar ar dhálaí bonnlíne de thoradh an tionchair a thuartar agus cuirtear fad ama an tionchair san áireamh, i.e. sealadach nó buan. Tugtar sainmhínithe ar shuntasacht agus ar mhéid aon tionchair i d**Tábla 8.1** agus i d**Tábla 8.2**.

Tábla 8.1: Critéir Shuntasachta agus Samplaí

Tábhacht	Critéir	Samplaí Roghnaithe
An-Ard	Baineann teirce agus cáilíocht ard leis an tréith ar scála réigiúnach nó náisiúnta.	Suíomh cosanta faoi reachtaíocht an Aontais Eorpaigh / na hÉireann (SAC, cSAC, SPA, NHA, pNHA).
Mór	Baineann teirce agus cáilíocht ard leis an tréith ar scála áitiúil.	Aibhneacha móra, úsáidí tábhachtacha sóisialta nó geilleagracha, mar shampla soláthar uisce nó loingseoireacht. Aibhneacha dea-cháilíochta (Q4 go Q5). D'fhéadfaí é a ainmniú mar shuíomh áitiúil fiadhúlra.
Meánach	Baineann teirce agus cáilíocht mheánach leis an tréith ar scála áitiúil.	D'fhéadfaí tacú le daonra beag/teoranta speiceas faoi chosaint. Úsáidí teoranta sóisialta nó geilleagracha. Uiscíoch lena mbaineann tábhacht réigiúnach. Cosaint foinsé istigh le haghaidh foinsé uisce lena mbaineann tábhacht áitiúil.
Íseal	Baineann teirce agus cáilíocht íseal leis an tréith ar scála áitiúil.	Gan aon ainmniúcháin ar bith i dtaobh chaomhnú an dúlra. Bithéagsúlacht íseal flóra agus fána uiscigh agus gan aon speiceas faoi chosaint. Líon an-bheag úsáidí sóisialta nó geilleagracha.

Tábla 8.2: Critéir Mhéide agus Samplaí

Méid	Critéir	Samplaí
Drochthionchar Mór	Athrú bunúsach ar cháilíocht an uisce nó ar an tsreabhréisim.	Riosca áirithe maidir le mórtheagmhas truaillithe níos mó ná 2% in aghaidh na bliana ³³ . Cailleadh limistéir faoi chosaint. Truailliú foinsí inólta d'astarraingt uisce. Meath do bharlaigh a bheidh ina bhunús le neamhchomhlíonadh Dea-Stádais ³⁴ faoin WFD agus le laghdú ar rangú (nó cuirtear cosc ar chur i bhfeidhm rathúil na mbeart maolaithe i gcás do bharlaigh shaorga nó do bharlach a mionathraíodh go mór).
Drochthionchar Measartha	Athrú ar cháilíocht an uisce nó ar an tsreabhréisim a d'fhéadfaí a thomhas.	Cailteanas ar tháirgiúlacht iascaigh. Sceitheadh substaint truaillithe le sruthchúrsa, ach nach leor í chun a stádas i leith cháilíocht an uisce (rangú an WFD) a athrú san fhadtéarma. Gan aon laghdú ar rangú an WFD, ach thioctadh leis an tionchar cosc a chur ar fheabhsú (mura bhfuil Dea-Stádas Éiceolaíochta bainte amach cheana féin) nó ar chur i bhfeidhm rathúil na mbeart maolaithe i gcás do bharlaigh shaorga nó do bharlach a mionathraíodh go mór. Riosca áirithe maidir le mórtheagmhas truaillithe níos mó ná 1% in aghaidh na bliana ³⁵ .
Drochthionchar Beag	Athrú beag ar cháilíocht an uisce nó ar an tsreabhréisim.	Athruithe intomhaiste ar an tréith de mhéid agus / nó de chion teoranta nach mbíonn ina mbunús le laghdú ar stádas an WFD nó le teip ar chur chun

³³Treoirínte an NRA (2009).³⁴Dea-stádas mar a shainmhínítear faoin gCreat-Treoir Uisce (2000/60/CE).³⁵Treoirínte an NRA (2009).

Méid	Critéir	Samplaí
		feabhais. Cásanna ina dtugtar deis san fhorbairt a bheartaítear feabhas a chur ar an gcomhshaoil uisce, ach nach gcuirtear feabhas ar rangú, ar stádas, ar tháirgeacht nó ar tháscaire eile cáilíochta.
Tionchar Neodrach nó Tionchar Diomaibhseach	Gan aon tionchar ar cháilíocht an uisce nó ar shreabhadh a d'fhéadfaí a thomhas.	Riosca áirithe maidir le mórtheagmhas truailithe níos lú ná 0.5% in aghaidh na bliana. Gan aon tionchar ar ghnéithe, nó ar eochairthréithe de ghnéithe, ar Chlár na Limistéar faoi Chosaint. Sceitheadh le sruthchúrsa ach gan aon chaillteanas suntasach ar cháilíocht, ar tháirgiúlacht iascaigh nó ar bhithéagsúlacht. Gan aon tionchar ar rangú an WFD nó ar sprioc do bharlaigh.

12 D'fhéadfadh tionchar a bheith diúltach, neodrach nó dearfach sna cásanna seo a leanas:

- Tionchar dearfach – athrú a chuireann cáilíocht an chomhshaoil chun feabhais;
- Tionchar neodrach – athrú nach ndéanann difear do cháilíocht an chomhshaoil; agus
- Tionchar diúltach – athrú a íslíonn cáilíocht an chomhshaoil.

13 Is ionann an téarmaíocht a úsáidtear i gcomhair fad ama tionchair agus an téarmaíocht a mhínítear i gcáipéis na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil, *Guidelines on the Information to be Contained in Environmental Impact Statements (Treoirlínte maidir leis an bhFaisnéis a Chuireann i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (Márta 2002) mar seo a leanas:

- Tionchar Sealadach – tionchar a mhaireann bliain amháin nó níos lú;
- Tionchar Gearrthéarmach – tionchar a mhaireann idir bliain amháin agus seacht mbliana;
- Tionchar Meántéarmach – tionchar a mhaireann idir seacht mbliana agus cúig bliana déag;
- Tionchar Fadtéarmach – tionchar a mhaireann idir cúig bliana déag agus seasca bliain; agus
- Tionchar Buan – tionchar a mhaireann níos mó ná seasca bliain.

14 Baineadh úsáid as cur chuige cáilíochtúil sa mheasúnú, tríd an rangú suntasachta i d**Tábla 8.3** a leanúint go ginearálta agus trí bhreithiúnas gairmiúil. Tá an tsuntasacht a bhaineann le tionchar tuartha bunaithe ar mheascán d'íogaireacht nó de thábhacht na tréithe agus de mhéid tuartha aon tionchair áirithe. Sonraítear na cineálacha tionchair mar thionchar tairbhiúil,

drochthionchar nó tionchar diomaibhseach, tionchar sealadach nó tionchar buan agus, ó thaobh suntasachta de, sonraítear na cineálacha tionchair mar thionchar mór, tionchar measartha, tionchar beag nó tionchar nach bhfuil suntasach (diomaibhseach).

Tábla 8.3: Measúnacht Tionchair ar Chritéir – Maitrís

Tábhacht / Íogaireacht	Méid			
	Drochthionchar Mór	Drochthionchar Measartha	Drochthionchar Beag	Diomaibhseach
Ard / An-ard	Mór / ollmhór	Mór	Measartha	Diomaibhseach
Meánach	Mór	Measartha	Beag	Diomaibhseach
Íseal	Measartha	Beag	Beag	Diomaibhseach
Diomaibhseach	Beag	Beag	Diomaibhseach	Diomaibhseach

- 15 Le go n-aithneofaí tionchar féideartha, caithfidh trí thoisic a bheith ann. Seo a leanas iad: foinse nó tionchar féideartha; gabhdóir a bhféadfaí difear diúltach a dhéanamh dó; agus conair nó nasc a ligeann don fhoinsé dul i bhfeidhm ar an ngabhdóir. Ní shonrófar tionchar mura mbíonn na trí thoisic ann ag aon am amháin.
- 16 Leagadh coinníollacha bonnlíne síos trí mhionstaidéar a dhéanamh ar fhoinsí faisnéise agus trí chomhairliúchán leis na comhlachtaí ábhartha forordaithe, lena n-áirítear an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Comhairle Chontae na Mí agus Iascach Intíre Éireann. (Feic Caibidil 3, **Imleabhar 3B** den EIS chun sonraí a fháil maidir le comhairliúchán scóipe agus reachtúil).
- 17 Measadh gur bhain na saincheisteanna seo a leanas le hábhar sa chaibidil seo den EIS de thoradh na tuairime scópála ón mBord Pleanála (feic Aguisín 1.3, **Imleabhar 3B** den EIS):
- An tionchar féideartha a bheadh ag gníomhaíochtaí tochailte agus tógála gar do shruthchúrsaí nó tharstu feadh na conaire bealaí ar cháilíocht an uisce a shainithint agus a mheasúnú, agus mar chuid de sin d'áireofaí an tionchar a bheadh ag scaoileadh cothaitheach ó ghlanadh suímh nó ó lobhadh fásra;
 - Measúnú ar an tionchar hidrigeolaíoch féideartha, lena n-áirítear an tionchar féideartha ar bhogaigh agus ar fhoinsí uisce óil; agus
 - Ráiteas maidir le modh tógála agus plean bainistíochta a chur isteach ina dtabharfar aghaidh ar an tionchar féideartha ar cháilíocht an uisce, lena n-áirítear bearta chun

cáilíocht an uisce a chosaint nuair a bhítear ag cur draenacha páirce ar mhalairt slí nó ag pumpáil screamhuisce a bhféadfadh tionchar a bheith aige ar shruthchúrsaí píosa ó bhaile.

8.2.1 Comhthéacs na Reachtaíochta

18 Cuireadh an reachtaíocht a leanas san áireamh mar chuid den mheasúnacht tionchair seo:

- Treoir Chomhdhlúite an EIA 2011/92/AE;
- *An Treoir maidir le Dlíteanas Comhshaoil* (2004/35/CE);
- *Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Cáilíocht Uiscí Salmainide) 1988* [I.R. Uimh. 293/1988];
- *Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Uisce Óil) 2014* [I.R. Uimh. 122/2014];
- *Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Beartas Uisce) 2003* [I.R. Uimh. 722/2003];
- *Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Dea-chleachtas Talmhaíochta chun Uiscí a Chosaint) 2014* [I.R. Uimh. 31/2014];
- *An tAcht lascaigh (Comhdhlúthú), 1959-2003*;
- Foráiltear leis na hAchtanna Rialtais Áitiúil (*Truailliú Uisce*) 1977-2013 cosc ar thruailliú uisce in Éirinn;
- *Na Rialacháin um Scardadh Dramhuisce (Údarú) (Leasú) 2010* [I.R. Uimh. 231/2010]; agus
- *An Chreat-treoir Uisce* (2000/60/CE).

8.2.2 Scóip an Mheasúnaithe

19 Dírítear sa mheasúnú tionchair uisce seo go príomha ar chéim na tógála de bhrí gur le linn na céime sin den fhorbairt a bheartaítear a bhíonn an seans is mó go sonrúfar drochthionchar ar dhobharlaigh dhromchla. Rinneadh breithniú sa mheasúnú ar an modheolaíocht tógála a bhaineann le suiteáil gach túir, mar aon le haon bhonneagar sealadach gaolmhar, lena n-áirítear bealaí rochtana sealadacha, gníomhaíochtaí sreangaithe, cuailí cosanta agus teascadh crann. Rinneadh breithniú sa mheasúnú freisin ar an tógáil a bhaineann le Fostáisiún Fhearann na Coille atá ann cheana féin.

20 Cé go ndearnadh íogaireacht éiceolaíochta na sruthchúrsaí a bhreithniú sa chaibidil seo, tá measúnú i **gCaibidil 6** den imleabhar seo den EIS ar an idirghaol le gabhdóirí lena ngabhann

íogaireacht éiceolaíochta, lena n-áirítear faisnéis faoi láithreacha Eorpacha agus gnáthóga faoi chosaint.

- 21 Is tábhachtach an limistéar staidéir spásúil cuí a dhéanamh amach lena chinntiú go bhfuil an measúnú tionchair seo ar cháilíocht an uisce láidir agus go réamh-mheastar go cruinn inti an tionchar féideartha ar dhobharlaigh dhromchla. Níl aon treoir fhoirmiúil i gcló faoin ábhar sin agus dá bhrí sin rinneadh cinneadh ar an gcrios ina bhféadfaí tionchar suntasach a shonrú bunaithe ar thuairisc ar an bhforbairt agus ar an modheolaíocht tógála a bhfuil cuntas air i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS agus ar bhreithiúnas gairmiúil.
- 22 Mar gheall ar nádúr an chomhshaoil hidreolaíoch, tá sé den riachtanas tionchar na forbartha a bheartaítear suas an abhainn agus síos an abhainn a chur san áireamh, agus aird ar leith ar na príomhshruthanna uisce dromchla sa cheantar.

8.2.3 Achoimre ar an Dearadh

- 23 Baineann limistéir oibre tógála agus limistéir sreangaithe le hábhar maidir leis an dearadh tráth rioscaí d'aon ghnéithe uisce in aice láimhe a dhéanamh amach. Rinneadh bealaí rochtana sealadacha, láithreacha túir agus limistéir sreangaithe a shuí ar shiúl ó shruthchúrsaí nuair ab fhéidir, nó rinneadh an limistéar oibre a threorú chun go seachnófaí sruthchúrsaí. I gcásanna nach féidir é sin a dhéanamh, beartaíodh roinnt moltaí le cosc a chur ar thruailleáin ó dhul isteach sa sruthchúrsa.
- 24 Mionsonraítear i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS an dóigh ina dtógfar an fhorbairt a bheartaítear agus cuirtear síos inti ar chéimniú na tógála. Is é an toradh atá ar an gcéimniú sin go bhféadfaí túir iomadúla a thógáil ag an am céanna in aice leis an sruthchúrsa céanna, nó laistigh den dobharcheantar abhann céanna. Tógfar na línte lasnaide i gcúig chéim ghinearálta, san ord seo thíos, dé réir clár rollach de thréimhsí ama measta:
- Céim 1 – Obair Ullmhúcháin ar Shuíomhanna (1 – 7 lá);
 - Céim 2 – Bunsraitheanna Túir; gnáthshuiteáil (3 – 6 lá), suiteáil píleála (5 – 10 lá);
 - Céim 3 – Túir a Chur i dToll a Chéile agus a Chur in Airde agus Athchóiriú Tosaigh (3 – 4 lá);
 - Céim 4 – Suiteáil Seoltóra / Inslitheora (7 lá); agus
 - Céim 5 – Athchóiriú Deiridh na Talún (1 – 5 lá).
- 25 Déanfar na hoibreacha suímh agus na gníomhaíochtaí gaolmhara uile, lena n-áireofar bealaí rochtana sealadacha, bunsraitheanna fostáisiúin agus túir, láithreacha cumhdaigh, teascadh

crann agus sreangú ar bhealach a mbeidh freagrach ó thaobh an chomhshaoil de chun aon drochthionchar ar shruthchúrsaí a d'fhéadfadh tarlú de bharr oibreacha a bhaineann le céim na tógála, a laghdú a mhéid agus is féidir. Ullmhófar CEMP lena chinntiú go ndéanfar cosaint chuí ar an gcomhshaol uisce (ina gcuimseofar gach beart maolaithe atá mionsonraithe sa chaibidil seo). Cuireadh srac-Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála (CEMP) san áireamh in **Aguisín 7.1, Imleabhar 3B** den EIS, agus tá sé ina chuid de na cáipéisí iarratais.

26 Rachfar ar na bealaí rochtana feirme agus páirce atá ann cheana féin nuair is féidir ionas nach gcuirfear isteach ar úinéirí talún áitiúla mar a léirítear i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS seo. I gcásanna ina mbíonn siadsan gar do shruthchúrsaí nó do dhíoga draenála, beidh maolú ag teastáil lena chinntiú go gcosnófar an docharlach ó chreimeadh nó ó thruailliú. Is é an príomhábhar imní atá ann i dtaobh bealaí rochtana sealadacha maidir le cáilíocht an uisce, ná an tionchar fisiciúil a d'fhéadfadh tarlú le linn aon trasbhealaí srutha atá den riachtanas, agus go bhféadfadh cáithnínigh agus olaí rith chun srutha isteach i sruthchúrsaí. Glactar le cur chuige réamhchúramach sa mheasúnú seo, cuirtear bearta maolaithe cuí ar fáil i gcás go mbíonn baol ann.

27 Ní bheartaítear fostáisiún úr a thógáil san MSA. Déanfar an fostáisiún atá ann cheana féin i bhFearann na Coille a mhéadú agus a úsáid mar chuid den fhorbairt a bheartaítear. D'fhéadfaí fuíolluisce a ghiniúint le linn na céime oibríche i bhFearann na Coille. Ní bheartaítear fuíolluisce a scaoileadh ó Fhostáisiún Fhearann na Coille, áfach. Déanfar ábhar salach draenála a bhailiú agus a chóireáil in áit eile i rith na céime oibríche agus tógála araon.

8.3 SAINTRÉITHE NA FORBARTHA A BHEARTAÍTEAR

28 Sonraítear an príomhthionchar féideartha ar an gcomhshaol uisce tráth chéim na tógála. Cuirtear sonraí faoin tionchar féideartha san áireamh i Rannán 8.5. Tríd is tríd, réamh-mheastar go mairfidh an clár tógála thart ar 3 bliana. Is éard atá san fhorbairt a bheartaítear túir aonair a thógáil a mbeidh 340 méadar eatarthu ar an meán. Go ginearálta, féadfar céimeanna na tógála a bhriseadh síos mar seo a leanas: réiteach an tsuímh (lena n-áirítear mataí rubair nó painéil alúmanaim bhóthair a leagan le haghaidh rianta rochtana sealadacha, claíocha a bhaint agus claíocha sealadacha a chur suas nuair is gá), na hoibreacha go léir a bhaineann le mionathruithe a dhéanamh ar an OHL tarchuir 110 kV reatha, bunsraitheanna túir a shuiteáil agus oibreacha ag Fostáisiún Fhearann na Coille atá ann cheana féin, túir a chur in airde, cuailí cosanta, teascadh crann, agus seoltóirí a shreangú agus talamh a athchóiriú.

8.4 AN STAID FAOI LÁTHAIR

29 Léirítear suíomh réigiúnach na forbartha a bheartaítear i ndáil leis an gcomhshaol uisce dromchla i bhFíor 8.1 – Fíor 8.4, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS.

- 30 Leagadh coinníollacha bonnlíne síos trí mhionstaidéar a dhéanamh ar fhoinsí faisnéise agus trí chomhairliúchán leis na comhlachtaí ábhartha forordaithe, lena n-áirítear an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Comhairle Chontae na Mí agus Iascach Intíre Éireann (feic Caibidil 3, **Imleabhar 3B** den EIS chun sonraí a fháil maidir le comhairliúchán scóipe agus reachtúil). Sa chás go raibh fáil ar fhaisnéis den chineál seo, áiríodh na nithe seo a leanas sa staidéar ar fhoinsí faisnéise:
- Athbhreithniú ar léarscáileanna Shuirbhéireacht Ordanáis Éireann (OSi 1:50,000 den tsraith léarscáilithe ‘Discovery’) leis na láithreacha ina bhfuil dobharlaigh dhromchla a shainaitint;
 - Athbhreithniú agus cóimheas ar shonraí cáilíochta na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil (www.epa.ie) agus an WFD (www.wfdireland.ie) i dtaca le huisce dromchla atá gar don fhorbairt a bheartaítear;
 - Uisce dromchla a shainaitint ina bhfuil speicis éisc salmainide agus / nó chiprinide; agus
 - Uiscí íogaire a shainaitint.
- 31 Thug Innealtóirí Comhairleacha TOBIN (eolaithe/innealtóirí a bhfuil na cáilíochtaí cuí bainte amach acu) cuairteanna ar shuíomhanna i Limistéar Staidéir na Mí idir mí an Mhárta 2009 agus mí Iúil 2009, i mí Aibreáin 2011 agus idir mí Iúil agus mí Mheán Fómhair 2013 d’fhonn measúnú amhairc a dhéanamh ar an gcomhshaol uisce i gcóngarach na forbartha a bheartaítear i Limistéar Staidéir na Mí. Bhí taifeadadh gréasán draenála, díoga draenála, taifeadadh coinníollacha hidreolaíochta agus measúnú amhairc ar shruthchúrsaí agus ar thrasbhealaí sruthchúrsa i gceist leis na cuairteanna suímh.

8.4.1 Hidreolaíocht

- 32 Is iad an Bhóinn, an Abhainn Dubh agus an Níth is mó atá i gceist leis an uisce dromchla nádúrtha i Limistéar Staidéir na Mí. Sníonn an Níth soir ón Obair i gContae na Mí faoi dhéin Bhaile Átha Fhirdhia i gContae Lú. Cuid mhór den ghréasán draenála i dtreo thuaisceart Limistéar Staidéir na Mí is ea an Níth mar aon lena craobh-abhainn, Abhainn Chill Mhaighneann. Ritheann Abhainn Chill Mhaighneann tríd an gcuid láir den fhorbairt a bheartaítear (idir Túr 251 agus Túr 252) soir soir ó dheas i dtreo Chill Mhaighneann.

- 33 Sreabhann an Abhainn Dubh tríd an gcuid láir den fhorbairt a bheartaítear (idir Túr 310 agus Túr 311) soir ó dheas ó Cheanannas agus isteach sa Bhóinn san Uaimh. Sruthaíonn an Abhainn Bhúí isteach san Abhainn Dubh timpeall 4 km siar ó thuaidh ón Uaimh.
- 34 Trasnaíonn an Bhóinn deisceart na forbartha a bheartaítear idir Túr 355 agus Túr 356. Sníonn sí soir ó thuaidh idir Baile Átha Troim agus an Uaimh.
- 35 Is ann do roinnt sruthanna beaga i ndeisceart Limistéar Staidéir na Mí, ina measc tá Abhainn an Chladaigh, Abhainn Bheighthí, Abhainn Scéine, Abhainn Derrypatrick, Abhainn Boycetown agus an Tulcha.
- 36 Tagann laghdú ar an dlús draenála lastuaidh den Obair i gContae na Mí de réir mar a thagann méadú ar rílíf agus ar líon na lochanna. Is ann d'ard-dlús draenála ar fud lár agus dheisceart Limistéar Staidéir na Mí.
- 37 Tá liosta i d**Tábla 8.4** de na ceantair hidriméadracha agus de na haibhneacha gaolmhara mar aon le huimhreacha túir beartaithe.

Tábla 8.4: Gnéithe Uisce Dromchla agus Ceantair Hidriméadracha feadh Ailíniú an MSA

Ceantar Hidriméadrach ^{h36}	Abhainn	Craobh-aibhneacha	Túir	% de Thúir an Bhealaigh atá i ngach ceantar hidriméadrach
Ceantar Hidriméadrach 06	An Níth (lena n-áirítear craobh-aibhneacha)	An Níth Uachtarach	273-286	31
		Abhainn Chill Mhaighneann	274-257 agus 240-248	
		An Oirbhe	237-239 agus 256-249	
Ceantar Hidriméadrach 07	An Bhóinn (lena n-áirítear craobh-aibhneacha)	Abhainn Boycetown/Abhainn Derrypatrick	374-397	65
		Abhainn Scéine	370-372	

³⁶ Bunaithe ar shonraí an EPA www.epa.ie

Ceantar Hidriméadrach ^{h36}	Abhainn	Craobh-aibhneacha	Túir	% de Thúir an Bhealaigh atá i ngach ceantar hidriméadrach
		An Bhóinn	373 agus 354-369	
		Abhainn an Chladaigh	333-349	
		An Abhainn Dubh	303-332	
		Craobh-aibhneacha na hAbhann Rua	273-288	
		An Abhainn Bhuí	289-302	
Ceantar Hidriméadrach 09	An Tulcha (lena n-áirítear craobh-aibhneacha)	An Tulcha (lena n-áirítear craobh-aibhneacha)	398-402	4

38 Tá na túir uile atá ann cheana féin (Túr 402 agus Túr 410) in aice le Fostáisiún Fhearann na Coille, a mbainfear úsáid astu mar chuid den fhorbairt a bheartaítear, lonnaithe i ndobharcheantar na Tulchann. Tá Fostáisiún Fhearann na Coille suite i nDobharcheantar na Tulchann freisin.

8.4.2 Ceanglais na Creat-Treorach Uisce

39 Ceanglaítear le Treoir 2000/60/CE de chuid na gComhphobal Eorpach, lenar bunaíodh creat le haghaidh gníomhaíocht phobail i réimse an bheartais uisce (an Chreat-treoir Uisce [WFD] mar is fearr aithne uirthi), ‘dea-stádas’ a bhaint amach d’uisce Eorpacha faoin mbliain 2015. Bainfear é seo amach trí mhonatóireacht chuimsitheach a dhéanamh agus trí chóras bainistíochta abhantraí a phleanáil. Tugadh faoi thréithriú agus anailís ar an uile Cheantar Abhantraí (RBD) in Éirinn in 2004 de réir cheanglais Airteagal 5 den WFD. Sa staidéar tréithrithe sin, rinneadh measúnú ar an tionchar a bhí ag roinnt brúnna, lenar áiríodh truailliú idirleata agus poncfoinse, astarraingt uisce agus brúnna moirfeolaíochta (e.g. struchtúir i dtaobh rialachán uisce). Ba é aidhm an chleachtaidh sin dobharlaigh a aithint a bhí i mbaol teipthe d’fhonn cuspóirí an WFD a chomhlíonadh faoi 2015, 2021 agus 2027. Tá bearta maidir

le dul i ngleic leis na brúnna sin agus leis na brúnna sin a mhaolú le cur san áireamh i gclár foirmiúil beart a chuirfear faoi bhráid an Choimisiúin Eorpaigh.

Tábla 8.5: Roghnú Ranguithe an WFD le haghaidh na Móraibhneacha feadh an Bhealaigh

Ainm na hAbhann (an EPA) Cód na hAbhann (an EPA)	Stádas RBD Abhann	An chúis nach bhfuil stádas maith bainte amach más rud é nach bhfuil sé bainte amach	Ainm Dobharcheantair Uisce Dromchla RBD	Dea-Stádas faoin mBliaín
Abhainn Bhaile an Bhóthair EA_09_549	Stádas Measarth a	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnTulcha167_C RAOBHnaTulchann_ AbhainnBhaileanBhót hair	2027
Abhainn Dhún Búinne EA_09_1487	Stádas Measarth a	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnTulcha167_C RAOBHnaTulchann_ SruthDhúnBúinne	2027
Abhainn Boycetown1 EA_07_909	Stádas Measarth a	Stádas iomlán éiceolaíochta, lena n-áirítear stádas maicrinveirteabraigh	EA_AnBhóinn159 Boycetown_Boyceto wn1	2015
Abhainn Scéine EA_07_174	Drochstá das	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnBhóinn159Abh ainnScéine_CRAOB HAbhainnScéine_Bail eanLamaraigh	2027
An Bhóinn Íochtarach EA_07_1894_2	Stádas Measarth a	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnBhóinn159Prí omh_AnBhóinn1_Íoc htarach_2	2021
Abhainn Bheighthí EA_07_335	Drochstá das	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnBhóinn159Prí omh_CRAOBHnaBói nne_AbhainnBheighthí	2027
Abhainn an Chladaigh Íochtarach EA_07_312	Measarth a	Stádas iomlán éiceolaíochta, lena n-áirítear stádas fisiceimiceach ginearálta	EA_AnBhóinn159Prí omh_CRAOBHnaBói nne_AbhainnanChlad aigh1_Íochtarach	2021
Abhainn an Chladaigh Lárnach EA_07_311	Measarth a	Stádas iomlán éiceolaíochta, lena n-áirítear stádas ginearálta fisiceimiceach	EA_AnBhóinn159Prí omh_CRAOBHnaBói nne_AbhainnanChlad aigh2_Lárnach	2021

Ainm na hAbhann (an EPA) Cód na hAbhann (an EPA)	Stádas RBD Abhann	An chúis nach bhfuil stádas maith bainte amach más rud é nach bhfuil sé bainte amach	Ainm Dobharcheantair Uisce Dromchla RBD	Dea-Stádas faoin mBliain
An Abhainn Dubh EA_07_1536_3	Measartha	Stádas iomlán éiceolaíochta, lena n-áirítear stádas ginearálta fisiciceimiceach	EA_AnBhóinn159An AbhainnDubhCeananas_AnAbhainnDubh1_Íochtarach_3	2021
An Abhainn Bhuí EA_07_886	Drochstádas	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnBhóinn159An AbhainnDubhCeananas_CRAOBHnahAbhainnBuí_BaileGhib	2027
An Abhainn Rua EA_07_1356	Stádas Measartha	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnBhóinn159An AbhainnDubhCeananas_CRAOBHnahAbhainnRua_Drakestown1_Íochtarach	2021
An Abhainn Rua EA_07_1725	Measartha	Stádas iomlán éiceolaíochta	EA_AnBhóinn159An AbhainndubhCeananas_AnAbhainnRuaTRIB_BaileanDrácaigh2_Uachtair	2021
An Níth_Uachtarach NB_06_50	Measartha	Stádas iomlán éiceolaíochta, lena n-áirítear stádas maicrinveirteabraigh, stádas ginearálta fisiciceimiceach agus Stádas diatóim / fítibeantóis	NB_AnNíth96_AnNíth2_Uachtarach	2021
Abhainn Chill Mhaighneann NB_06_610	Dea-Stádas	-	NB_AnNíth96_CRAOBHnaNíthe_SruthChillMhaighneann	2015
SruthLochnahOirbhe NB_06_733	Drochstádas	Stádas iomlán éiceolaíochta, lena n-áirítear stádas maicrinveirteabraigh agus Stádas hidreamhoirfeolaíochta	NB_AnNíth96_CRAOBHnaNíthe_SruthLochnahOirbhe	2021

NÓTA –**Stádas:** Ciallaíonn ‘Stádas’ an bhail atá ar an uisce sa dobharlach. Sainmhínítear é de réir stádas ceimiceach agus stádas éiceolaíoch, cibé acu is measa. Rangaítear uisce de réir ceann amháin as cúig rangú stádais: Stádas Ard, Dea-Stádas, Stádas Measartha, Drochstádas, Stádas Íseal. Ní dhearnadh monatóireacht ar gach dobharlach, áfach, agus sna cásanna den sórt sin, úsáideadh (eachtarshuíodh) stádas dobharlaigh den chineál céanna in aice láimhe chun stádas a shannadh.

- 40 Cuirtear an méid seo a leanas in iúl i dtaca le limistéir faoi chosaint faoin WFD:
- Ní aon aibhneacha atá íogair ó thaobh cothaitheach de agus atá ina ‘Limistéir Chláraithe faoi Chosaint’ (RPA) feadh an bhealaigh a bheartaítear;
 - Níl aon aibhneacha gnáthóige RPA (An Bhóinn agus a craobh-aibhneacha) feadh an ailínithe a bheartaítear;
 - Níl aon lochanna ná inbhir RPA atá íogair ó thaobh cothaitheach de feadh an bhealaigh a bheartaítear; agus
 - Níl aon limistéir sliogéisc RPA feadh an bhealaigh a bheartaítear.
- 41 Tá an chuid is mó de dhobharcheantair na Tulchann, na Bóinne agus na Níthe, bunaithe ar an bhfaisnéis a bhfuil teacht uirthi, ‘i mbaol gan Dea-stádas a bhaint amach’ i dtaca le hUisce Dromchla (stádas 1a).
- 42 Tá dobharcheantair na Tulchann, na Bóinne agus na Níthe suite i dtalamh talmhaíochta den chuid is mó. Talamh féaraigh atá sna dobharcheantair den chuid is mó, chomh maith le ceantair mhóra bharra curaíochta.
- 43 De bharr na nithe seo a leanas is ea an líon mór Aibhneacha den Chatagóir ‘I mBaol’ i ndobharcheantair na Tulchann, na Bóinne agus na Níthe:
- Truailliú Idirleata (i.e. Talmhaíocht);
 - Truailliú Poncfhoirse (Fuíolluisce);
 - Brúnna Moirfeolaíochta;
 - Astarraingt Uisce; agus
 - Turasóireacht agus Caitheamh Aimsire.
- 44 Síltear gurb iad Ionaid Chóireála Fuíolluisce Talmhaíochta [WWTPanna] agus umair mhúnlaigh is cúis le breis agus 90% d’ábhair iomlána thruaillithe Dhobharcheantar na Bóinne.

8.4.3 Cáilíocht an Uisce Dromchla

- 45 Déanann an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil monatóireacht ar cháilíocht uisce dromchla na hÉireann chomh maith le measúnú ar cháilíocht na sruthchúrsaí ó thaobh ceithre chatagóir cháilíochta de: ‘neamhthruaillithe’, ‘beagán truaillithe’, ‘measartha truaillithe’, agus ‘truaillithe go holc’. Déantar cur síos ar na catagóirí sin um cháilíocht an uisce agus ar an gclár

monatóireachta ar cháilíocht an uisce san fhoilseachán de chuid na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil, *Water Quality in Ireland, 2001-2003 (Cáilíocht an Uisce in Éirinn, 2001-2003)* (2005).

- 46 Bunaítear na measúnuithe ar cháilíocht an uisce go mór ar shuirbhéanna bitheolaíochta. Sainmhínítear Rátálacha Cáilíochta Bitheolaíochta nó Innéacsanna Bitheacha (Q-fhachtóirí) ó Q1 go Q5 mar chuid den chóras rangúcháin um cháilíocht bhitheolaíochta abhann. Leagtar amach an bhaint atá ag na hinnéacsanna sin le haicmí um cháilíocht an uisce i d**Tábla 8.6**.

Tábla 8.6: An Gaol idir Innéacsanna Bitheacha agus Ranguithe um Cháilíocht Uisce

Innéacs Bitheach	Stádas Cáilíochta	Aicme Cáilíochta
Q5, 4-5, 4	Neamhthruaillithe	Aicme A
Q3-4	Beagán Truaillithe	Aicme B
Q3, 2-3	Measartha Truaillithe	Aicme C
Q2, 1-2, 1	Truaillithe go hOlc	Aicme D

- 47 Tugtar le tuiscint in athbhreithniú a rinneadh ar thorthaí an stáisiúin mhonatóireachta, go ginearálta, go bhfuil an chuid is mó de na haibhneacha feadh an bhealaigh beagán truaillithe nó measartha truaillithe.
- 48 Ar an iomlán tá 15 Stáisiún monatóireachta de chuid na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil feadh na Bóinne agus an t-uisce dromchla sa Bhóinn arna rangú ag tromlach na stáisiún sin mar 'beagán truaillithe' agus 'measartha truaillithe'. Cuimsítear samplaí de na stáisiúin sin is gaire don bhealach in éineacht le torthaí cháilíocht an uisce ó 1997 go 2012. Feic **Aguisín 8.1, Aguisíní Imleabhar 3D** den EIS.
- 49 Tugann an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil tuairisc ar 13 stáisiún monatóireachta feadh na hAbhann Duibhe. Geall leis an mBóinn, rangáitear tromlach na stáisiún sin amhail 'beagán truaillithe', cé go rangáitear roinnt ceann amhail 'neamhthruaillithe.' Sonraítear samplaí de na stáisiúin seo i d**Tábla 8.7** in éineacht le torthaí cháilíocht an uisce ó 1997 go 2012.
- 50 Bhí stráicí ní b'fhaide d'uiscebhealaí neamhthruaillithe sna haibhneacha i dtuaisceart Limistéar Staidéir na Mí, an Níth agus a craobh-abhainn, Abhainn Chill Mhaighneann, nuair a rinne an

Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil suirbhé in 2012, i gcomparáid leis na haibhneacha i ndeisceart Limistéar Staidéir na Mí.

Tábla 8.7: Roghnú Innéacsanna Bitheacha (1997-2012) le haghaidh na Móraibhneacha feadh an Ailínithe a Bheartaítear

Abhainn	Láthair Mhonatóireachta	Innéacs Bitheach					
		1997	2000	2003	2006	2009	2012
An Bhóinn	suas an abhainn ó chumar na hlfearnóige 1400	4	3-4	3-4	4	3-4	-
	Droichead Bheighthí 1500	3	3	3-4	3-4	3-4	-
	suas an abhainn ó chumar na hlfearnóige (RHS)	3	3-4	3-4	4-	3-4	3-4
	Droichead Bheighthí	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4*	3-
	Droichead Stigh Colláin	3	3-4	3-4	3-4	3-4	4
Abhainn Scéine	Dr. soir ó thuaidh ó Bhaile na Gaoithe	3	3	3-4	3-4	3*	3-4*
An Abhainn Rua	Droichead Bhaile an Fhianaigh	4	3	3-4	4	4	3
An Abhainn Bhuí	Droichead suas an abhainn ó chumar na hAbhann Duibhe	3	3	3	3	3	3
An Abhainn Dubh	Droichead Dhomhnach Phádraig	4	3-4	4	4	4	3-4
	100 méadar síos an abhainn ó Dhroichead an tSeachbhóthair Nua	-	3-4	3-4	-	3-4	3-4
Abhainn Bhaile an Bhúsaigh	Dr. ó thuaidh ó Bhaile Mháirtín	3-4	3	3*	3-4	3-4*	3
	Droichead Bhaile an Scorlógaigh	3-4	3	3*	4	3-4	3-4
Abhainn Chill Fhoibrigh	Droichead Chnoc na Rós	3-4	3-4	3-4	-	-	-

Abhainn	Láthair Mhonatóireachta	Innéacs Bitheach					
		1997	2000	2003	2006	2009	2012
Abhainn Chill Mhaighneann	Droichead ó thuaidh ó Kílfannan	4	4	4	-	-	-
	Droichead suas an abhainn ó Loch na Coille Báine	3-4	4	4	4	4	3-4
An Níth	Tom's Bridge	-	3	3-4	3	3-4	3

*Tá siolta ag an láthair seo

Foinse EPA www.epa.ie

51 Tugtar achoimre thíos [aistriúchán neamhoifigiúil] ar na sonraí le déanaí maidir le cáilíocht an uisce ó shuíomh gréasáin an EPA (www.epa.ie):

- *“Bhí dálaí míshásúla éiceolaíochta le sonrú san Abhainn Dubh (Ceanannas) go ginearálta ag naoi gcinn de na trí stáisiún déag a ndearnadh suirbhé orthu in 2012. Tugadh feabhas beag ar dhálaí measartha éiceolaíochta faoi deara ag stáisiún 0170 (Droichead na Laidhre) síos an abhainn ó Choill an Chollaigh. De thoradh an fhána maicrinveirteabraigh, léiríodh gur tháinig laghdú míthrathúil ar na dea-dhálaí éiceolaíochta go dálaí measartha éiceolaíochta ag Droichead Dhomhnach Phádraig (1500) síos an abhainn ó Cheanannais agus ag cumar na hAbhann Rua. Mar gheall ar fhlúirse na dtacsón maicrinveirteabraigh truailliú-fhulangach, léirítear go bhfuil dálaí míshásúla éiceolaíochta le sonrú ar fad i gceantar Choill an Chollaigh (0170) agus síos an abhainn uaithi (0200, 0280, 0420), síos an abhainn ó Loch Ramhar (1000, 1100, 1200) agus síos an abhainn ó Cheanannas (1500) agus san Uaimh (1790).”*
- *“Bhí dálaí míshásúla éiceolaíochta le sonrú in Abhainn Boycetown nuair a rinneadh suirbhé uirthi in 2012. Cuireadh in iúl trí easpa mhór an fhána íogair maicrinveirteabraigh go raibh drochdhálaí míshásúla éiceolaíochta le sonrú ag Droichead Dhoire Phádraig (0100) agus ag Droichead Boycetown (0200). Tugadh sioltachán iomarcach faoi deara sa dá stáisiún. Bhí coinníollacha saibhrithe le feiceáil freisin ag Baile an Scorlógaigh (0300), áit ar léiríodh dálaí measartha míshásúla éiceolaíochta de thoradh an fhána maicrinveirteabraigh.”*
- *“Tá bail mhíshásúil éiceolaíochta go fóill ar fhorhmór na gcúig stáisiún déag ar an mBóinn a ndearnadh suirbhé orthu in 2012. Cuireadh in iúl go raibh dálaí sásúla éiceolaíochta le sonrú ag sé cinn de na stáisiúin a ndearnadh scrúdú orthu de thoradh an fhána maicrinveirteabraigh. Tugadh meath míthrathúil faoi deara ar an stádas éiceolaíochta ag trí stáisiún. Cuireadh in iúl tríd an bhfána maicrinveirteabraigh gur*

tháinig meath ar na dea-dhálaí éiceolaíochta go dálaí measartha éiceolaíochta sa chuid uachtarach ag Droichead na Bóinne (0200) agus ag Droichead na Scairbhe (0900) agus gur tháinig laghdú ar na hard-dálaí éiceolaíochta go dea-dhálaí éiceolaíochta ag Droichead Inse Mhór (0800). Tugadh faoi deara gur tháinig feabhas tráthúil ar na dálaí measartha éiceolaíochta go dea-dhálaí éiceolaíochta síos an abhainn ó Dhroichead Stigh Colláin (2010). Faightear dálaí míshásúla éiceolaíochta freisin síos an abhainn ó Éadan Doire (0300), ag Droichead Ashfield síos an abhainn ó chumar Abhainn Glash (0600), síos an abhainn ó chumar na hAbhann Duibhe (Maigh Dearmhaí) (0900), i mBaile Átha Troim agus síos an abhainn uaidh (1200, 1400), ag Droichead Bheighthí síos an abhainn ó chumar na hlfearnóige agus ó chumar Abhainn Boycetown (1500), ag Seandroichead Chill an Chairn, síos an abhainn ó chumar Abhainn an Chladaigh agus ó chumar Abhainn Scéine (1700) agus ag Droichead na hOibilisce, suas an abhainn ó Dhroichead Átha (2200)."

- *"Mar gheall ar fhlúirse na dtacsón maicrinveirteabraigh truailliú-fhulangach agus ar easpa mór na dtacsón truailliú-íogair, sonraíodh drochdhálaí éiceolaíochta in Abhainn an Chladaigh (an Mhí) i mí an Mheithimh 2012."*
- *"Mar gheall ar neamhláithreacht na dtacsón maicrinveirteabraigh truailliú-íogair, tugadh le fios go raibh dálaí míshásúla éiceolaíochta le sonrú go leantach i gcuid íochtarach (1100) na hAbhann Buí (an Abhainn Dubh) i Meán Fómhair 2012."*
- *"Bhí dálaí míshásúla éiceolaíochta le sonrú san Abhainn Rua nuair a ndearnadh suirbhé uirthi in 2012. Tá dea-dhálaí éiceolaíochta le sonrú i rith an ama sa chuid uachtarach (0070) ach bhí roinnt comharthaí de shaibhriú le sonrú de thairbhe fás breise macraifíte agus algach. Comhartha i rith an ama é ganntanas fána íogair maicrinveirteabraigh de dhálaí measartha éiceolaíochta ag Droichead an Locháin Mhóir (0100) agus ag Droichead Chnoc na Rós (0200). Cuireadh in iúl trí easpa mhór na bhfánaí maicrinveirteabraigh truailliú-íogaire gur tháinig meath ar na dálaí measartha éiceolaíochta go drochdhálaí éiceolaíochta ag Droichead an Mhullaigh (0300). Mar gheall ar easpa mhór aon speicis íogair mhaicrinveirteabraigh chomh maith le flúirse na súmairí agus na bpéisteanna truailliú-fhulangacha, tugadh le fios gur tháinig meath suntasach ar chúrsaí go drochdhálaí éiceolaíochta ag Droichead Mhaigh nEalta (0600), ag Droichead Chearbhalláin (0800) agus ag Droichead Bhaile an Fhianaigh (0900)."*
- *"Tugadh le fios leis na pobail mhaicrinveirteabraigh ag na trí stáisiún uile a ndearnadh suirbhé orthu ar Abhainn Scéine go raibh dálaí míshásúla éiceolaíochta ag leanúint ar aghaidh i mí an Mheithimh 2012. Leanann drochdhálaí éiceolaíochta ar aghaidh sa chuid uachtarach ag Droichead Áth Rónáin (0300) agus chonacthas feabhas beag ar chúrsaí go dálaí measartha éiceolaíochta síos an abhainn ó Chill Mheasáin (0510) agus ag Droichead Dhústúin (0600)."*

- "Taifeadadh meath díomách ar na dea-dhálaí éiceolaíochta go dálaí measartha éiceolaíochta ag an dá shuíomh a ndearnadh measúnú orthu ar Abhainn Chill Mhaighneann i Meán Fómhair 2012."
- "Léiríodh leis an bhfána maicrinveirteabraigh go raibh dálaí míshásúla le sonrú ag gach suíomh a ndearnadh measúnú air ar an Níth i mí Mheán Fómhair 2012, cé is moite de Dhroichead Ghort na Carraige (0360), áit ar taifeadadh dálaí sásúla éiceolaíochta." Foinse: Fuarthas an fhaisnéis ó shonraí ar líne na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil i dtaobh Cháilíocht an Uisce, 1997-2013, agus ó shuíomh gréasáin na Gníomhaireachta www.epa.ie.

52 Tugtar le tuiscint in athbhreithniú a rinneadh ar thorthaí an stáisiúin mhonatóireachta, go ginearálta, go bhfuil an chuid is mó de na haibhneacha feadh an bhealaigh atá ann cheana féin (Túr 402 go Túr 410) measartha truaillithe.

Tábla 8.8: Roghnú Innéacsanna Bitheacha (1996-2013) le haghaidh na Móraibhneacha feadh an Ailínithe

Abhainn	Láthair Mhonatóireachta	Innéacs Bitheach						
		1996	1998	2002	2005	2007	2010	2013
An Tulcha	Droichead ag Black Bull	3	3	3-4	3-4	-	3	3
	Droichead an Locha Shalaigh.	3	3-4	3-4	3-4	-	3	3
Abhainn Dhún Búinne	Droichead Rúscaí	2	2	2-3	3	3	3	3-4

Foinse: EPA www.epa.ie

53 Éiríonn an Tulcha cóngarach do Bhaile an Bhóthair agus sreabhann sí léi ar feadh 30 km trí cheantar an-tógtha den chathair sula dtéann sí isteach i gCalafort Bhaile Átha Cliath ag Páirc Fhionradhairc. Tá Abhainn Dhún Búinne agus an Tulcha measartha truaillithe / ar dhrochstádas éiceolaíochta ag gach suíomh. Tá cáilíocht an uisce dromchla faoi bhrú de bhrí scaoileadh séaraigh agus glantaigh thí.

54 **Achoimre ar Cháilíocht an Uisce** – Tá fadhbanna i dtaobh cháilíocht an uisce ag gabháil don chuid is mó de na haibhneacha (seachas Abhainn Chill Mhaighneann) feadh an bhealaigh a bheartaítear, eotrófú go príomha, a gceaptar go bhfuil foinsí talmhaíochta agus WWTPanna ina

gcúis leis. Is fadhbanna iad cailciú agus sioltachán sa Bhóinn agus i roinnt craobh-aibhneacha. De dheasca eotrófú forleathan, níor bhain an Bhóinn ach caighdeán a bhí beagán faoi bhun caighdeán sásúil amach. Ba é an comhartha ba shoiléire de sin fásach algaí filiméadacha ar féidir leo cur isteach go mór ar chóras na hocsaigne tuaslagtha agus deascadh carbónáit chailciam (marla) a spreagadh ar an leaba abhann, rud a mhilleann nideoga ríthábhachtacha do réimse tásc-speiceas cuileanna Bealtaine agus cuileanna cloch dá bharr. Tá móramh na n-aibhneacha in Abhantrach na Tulchann measartha truaillithe nó truaillithe go holc.

8.4.3.1 Lochanna

55 Tá an t-aillíniú a bheartaítear laistigh de dhobharcheantar roinnt lochanna. Ní ann d'aon loch laistigh de 0.5 km den bhealach a bheartaítear i Limistéar Staidéir na Mí. Is é Loch na Coille Báine an loch is cóngaraí don bhealach. Tá Loch na Coille Báine suite breis agus 0.6 km ó Thúr 241. Thug an EPA faoi mhonatóireacht ar cháilíocht an uisce i lochanna na hÉireann idir 2007 agus 2009. Ní dhearnadh monatóireacht ar Loch na Coille Báine mar chuid den chlár náisiúnta monatóireachta, áfach.

8.4.3.2 Limistéir faoi Chosaint agus lascaigh

56 Is é cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe (cód suímh 002299) an t-aon suíomh sainithe le haghaidh caomhnú a bhféadfadh tionchar a bheith air de thoradh na forbartha a bheartaítear. Déantar mionchur síos iomlán ar cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe (cód suímh 002299) sa Ráiteas Tionchair Natura (NIS) (feic **Imleabhar 5** de na cáipéisí iarratais). Chuathas i gcomhairle leis an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra (NPWS) agus le hIarscríbhinn II de Rialacháin na gComhphobal Eorpach – an bradáin Atlantach, madraí uisce agus loimprí abhann. Lena chois sin, baineann Bradáin Atlantacha agus Bric leas as craobh-aibhneacha na Bóinne / na hAbhann Duibhe mar láithreacha sceathraí. Rinneadh páirteanna den abhainnchóras a dhreideáil go hartaireach. Cuireadh scéim um dhreidireacht artaireach i bhfeidhm thiar sa bhliain 1969. D'athraigh an dreidireacht carachtar na habhann amach is amach; fágadh bruacha an-arda i mórán cásanna. Tugtar faoi dhreidireacht leanúnach chothabhála feadh stráicí den abhainnchóras i gcásanna ina mbíonn an grádán íseal.

8.4.3.3 An Tábhacht a Bhaineann le Gnéithe Uisce Dromchla

57 Rinneadh measúnú ar a thábhachtaí atá do bharlaigh dhromchla ábhartha laistigh de Limistéar Staidéir na Mí trí na critéir a shonraítear sa rannán modheolaíochta i **Rannán 8.2** a chur i bhfeidhm ar an bhfaisnéis bhonnlíne a thugtar ar fud an rannáin sin. Leagtar amach an méid

tábhachta atá i gceist le gach gabhdóir uisce i Limistéar Staidéir na Mí in éineacht le fírinniú a rangúcháin i dTábla 8.9.

Tábla 8.9: An Tábhacht a Bhaineann le Gnéithe Uisce Dromchla

Gné Uisce Dromchla	Fírinniú	Méid Tábhachta
An Abhainn Dubh agus an Bhóinn,	Ainmníodh an Abhainn Dubh agus an Bhóinn mar aibhneacha salmainide agus mar Limistéir Chaomhantais Speisialta is iarrthóirí (cSAC). Tá an Bhóinn agus an Abhainn Dubh ar Stádas Measartha Éiceolaíochta i gcodanna ar leith. Tá an Bhóinn agus an Abhainn Dubh ina Sruthanna den 3ú hOrd agus níos airde.	An-mhór
Abhainn Chill Mhaighneann NB_06_610 ³⁷	Aibhneacha Q4. Aibhneacha Q5 agus Q4-5.	Mór
An Abhainn Rua, Abhainn an Chladaigh, Abhainn Boycetown, Abhainn Bheighthí, Craobh-aibhneacha na Tulchann, na hAbhann Duibhe, na hAbhann Buí agus na Níthe	Abhainn den 2ú hOrd agus Abhainn den 1ú Ord.	Measartha
Sruthanna	Sruthanna den 1ú Ord, den 2ú hOrd agus den 3ú hOrd	Beag
Díoga draenála agus draenacha páirce	Níl sonraí ar bith ar fáil faoi choinne na sruthchúrsaí beaga seo; níl ach sreabhadh gearrshaolach nó sreabhadh an-teoranta ag cuid acu. Níl ceann ar bith acu ainmnithe faoin WFD, ach d'fhéadfaidís sreabhadh beag a chur le sruthchúrsaí níos mó laistigh den limistéar staidéir mar a shonraítear thuas. Ina theannta sin, cé go bhféadfadh tábhacht áitiúil de chineál éigin a bheith ag na sruthchúrsaí beaga seo ó thaobh draenáil talún agus soláthar uisce de i gcomhair ainmhithe feirme, chonacthas le linn na cuairte suímh go raibh mórán acu tirim, póitseáilte go mór nó eotrófach.	Diomaibhseach

8.4.3.4 Sonraí Tuile

58 Rinneadh draenáil shaorga ó na 1960idí go dtí na 1980idí ar go leor de dhobharcheantair na Bóinne agus na Níthe le tailte talmhaíochta a dhraenáil agus le minicíocht tuilte áitiúla a laghdú. Tá thart ar 656 km de shruthchainéil i ndobharcheantar na Bóinne arna mionathrú le tuile a chosc, le páirceanna talmhaíochta a chur chun feabhais agus le forbairt uirbeach a éascú. Rinneadh craobh-abhainn amháin agus cuid den Bhóinn féin a dhraenáil i rith na tréimhse sin gach bliain, ar an meán. (O'Connor, 2006). Tá draenáil shaorga á déanamh ar an Níth mar aon lena craobh-aibhneacha ó na 1950idí i leith. I measc na gceantar a bhí tugtha do thuilte riamh

³⁷ Arna uimhriú de réir chód an EPA um uimhriú le haghaidh fo-dhobharcheantar.

bhí ceantair ina raibh dríodar glárach léarscáilithe ach tá minicíocht na dtuille sin laghdaithe a bhúiochas d'oibreacha faoisimh tuilte a rinne Oifig na nOibreacha Poiblí.

- 59 Baineadh leas as 'Bunachar Sonraí um Baol Tuile' Oifig na nOibreacha Poiblí d'fhonn faisnéis a fháil faoi tharluithe stairiúla tuile i Limistéar Staidéir na Mí. Úsáideadh an fhaisnéis sin leis na coinníollacha reatha bonnlíne a shainaithint ó thaobh na gcodanna den limistéar atá i mbaol tuile. Chuathas i gcomhairle freisin le foinsí breise faisnéise lena n-áirítear cuardaigh Idirlín, léarscáileanna stairiúla, sonraí ó Staidéir um Bhainistíocht agus Mheasúnú ar Riosca Tuile i nDobharcheantar (CFRAManna) agus measúnuithe ar riosca tuilte. Ní fhacthas aon tuilte ag Fostáisiún Fhearann na Coille. Níl an fostáisiún lonnaithe i limistéar atá tugtha do thuilte (Crios Tuile C) bunaithe ar na léarscáileanna ón measúnú tosaigh ar an riosca tuilte (PFRA).
- 60 Is ann do shonraí teoranta maidir le tuile stairiúil ach tugann na taifid le tuiscint gur tharla tuile sna ceantair seo a leanas:
- Tuile ag Bruacha na Bóinne ag Beighthigh (1 km le grádán ón línebhealach);
 - Tuile i gCill Mhaighneann feadh Abhainn Chill Mhaighneann (1 km lastoir den línebhealach);
 - Tuile ag Crosaire Chúil Mhaoilín (0.8 km soir ó thuaidh ón línebhealach); agus
 - Tuile feadh an bhóthair idir Derrypatrick agus Grange (0.7 km lastuaidh den línebhealach).
- 61 Níl na túir a bheartaítear suite ar thuilemhá mhór ar bith agus ní chuirfidh siad isteach ar uisceleibhéil ná ar shreabhadh na Bóinne agus a craobh-aibhneacha ná na Níthe. Mar sin de, is tionchar fíor-bheag a bheidh i gceist.

8.5 TIONCHAR FÉIDEARTHA

8.5.1 Déan Faic

- 62 Más rud é nach dtarlaíonn forbairt ar bith, bheadh athruithe le sonrú fós ar an gcomhshaol uisce mar thoradh ar bhainistiú leanúnach talún laistigh den MSA. Is é is dóichí ná go ndéanfaí dianbhainistiú ar an limistéar ar bhonn leanúnach i gcomhair talmhaíochta agus foraoiseacht tráchtála. I measc na n-athruithe ar an mbainistiú a d'fhéadfadh tarlú tá tuilleadh athruithe i dtaobh draenáil talún agus úsáid talún; d'fhéadfaidís uile cur isteach ar cháilíocht an uisce i Limistéar Staidéir na Mí. Mar sin féin, ní mheastar go mbeadh tionchar ag cé acu an leanann nó nach leanann an fhorbairt a bheartaítear ar aghaidh ar na hathruithe sin ar úsáid talún.

8.5.2 Céim na Tógála

63 Déantar plé i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS ar thuilleadh sonraí faoin modheolaíocht tógála a bheartaítear a rachaidh i gcion go díreach ar thionchar féideartha tógála ar an gcomhshaol uisce. Bunaithe ar nádúr na forbartha a bheartaítear agus ar na sonraí bonnlíne uisce a bailíodh, is fiú aird ar leith a thabhairt do na gníomhaíochtaí a leanas sa mheasúnú tionchair uisce agus, dá bhrí sin, i ndearadh na scéime a bheartaítear;

- Foraoisí a leagan;
- Painéil alúmanaim bhóthair nó mataí rubair a leagan le haghaidh rianta rochtana sealadacha;
- Bunsraitheanna túir agus túir a thógáil;
- Oibreacha i gcóngar sruthchúrsaí;
- Ábhair thógála;
- Stoc-charnadh ábhar; agus
- Seoltóirí a shreangú.

64 D'fhéadfadh tionchar a bheith ag na gníomhaíochtaí sin ar an gcomhshaol uisce de bharr na nithe seo a leanas:

- Athruithe srutha;
- Doirteadh dríodair; agus
- Doirteadh ábhair shalaithe.

65 Ní bheidh tionchar suntasach ag suiteáil cuailí cosanta ná ag gníomhaíochtaí teasctha crann ar an gcomhshaol uisce bunaithe ar mhodheolaíochtaí a leagadh amach.

8.5.2.1 Athruithe Srutha

66 Tá an baol ann go mbeidh níos mó rith chun srutha le sonrú le linn na tógála de thairbhe bealaí rochtana sealadacha agus suaithheadh talún, balcadh ithreach agus stoc-charnadh ithreacha. D'fhéadfadh sé sin ráta agus méid an reatha chun srutha dhírigh ar dhromchla a mhéadú. Is é an tionchar a d'fhéadfadh bheith aige sin ar an gcomhshaol rátaí sreafa a mhéadú, rud a bheadh ina ábhar le méadú ar chreimeadh cainéil agus ar dhríodar a bhaineann sruthchúrsaí amach. D'fhéadfadh sé a bheith riachtanach codanna de dhraenacha tirime/de dhíoga draenála nó seirbhísí faoi thalamh a atreorú in áiteanna a dteagmhófaí leo agus, dá bhrí sin,

thiocfadh méadú ar rith chun srutha féideartha dríodair. Má thagtar trasna ar screamhuisce le linn na dtochailtí do bhunanna na dtúr, d'fhéadfadh gá bheith ann an t-insreabhadh a chaidéalú, agus dá bharr sin bheadh íostarraingt áitiúil ghearrthréimhseach ar an maoschlár agus doirteadh ar chainéil an uisce dhromchla.

- 67 Tá athbhreithniú ar an bhfaisnéis bhonnlíne faoi thuile stairiúil agus faoi bhaol tuile le fáil i **Rannán 8.4**. Rachaidh an fhorbairt a bheartaítear thar roinnt sruthchúrsaí móra lena ngabhann tuilemhánna agus ceantair cháiliúla bhá. Tá na túir suite ar shiúl ó na tuilemhánna sin, áfach, agus tuartar nach mbeidh drochthionchar suntasach ar thuile. Tuartar nach mbeidh tionchar mór ag bunsraitheanna túir ná ag bealaí rochtana sealadacha ar thuilleadh na dtuillemhánna trína dtéann siad ná ar nádúr hidreolaíoch na gceantar sin. Ina theannta sin, comhlíonann an tionscadal riachtanais na tástála fírinne, mar atá leagtha amach in OPW Guidelines for Planning Authorities (The Planning System and Flood Risk Management [2009]) (*Treoirlínte Oifig na nOibreacha Poiblí d'Údarás Áitiúla [An Córas Pleanála agus Bainistiú Riosca Tuilte] [2009]*).
- 68 Ní bheidh drochthionchar ag tuile shealadach, bíodh tuile bháistiúil nó tuile abhann i gceist, ag bunanna na dtúr ar oibriú na forbartha a bheartaítear. I measc na gceantar atá tugtha do thuilte tá ceantair ina bhfuil dríodar glárach léarscáilithe.

8.5.2.2 Lucht Dríodair

- 69 Is féidir le solaid ar fuaidreamh tionchar a bheith acu ar cháilíocht an uisce dromchla mar a leanas: geolbhaigh éisc a thachtadh, láithreacha sceathraí a chlúdach, rud a mbíonn cailteanas gnáthóg ar leaba na habhann ina thoradh air, agus plandaí uiscí a chur ó fhás trí sholáthairtí ocsaigin, fhoscadh agus fhoinsí bia a theorannú.
- 70 Tabharfar faoin síneadh a bheartaítear ar an bhfostáisiún go hiomlán laistigh de thailte reatha Bhord Soláthair an Leictreachais (BSL). Déanfar oibreacha tochailte chun leibhéal na talún a íslíú agus chun bunsraitheanna a shuiteáil. D'fhéadfadh sé tarlú go scaoilfear dríodar le linn na n-oibreacha tochailte. D'fhéadfadh soltachán tarlú i sruthchúrsaí in aice láimhe dá gcuirfí isteach ar dhríodar.
- 71 San áireamh sa réiteach suímh i gcomhair línte lasnairde a thógáil, tá úsáid bealaí rochtana sealadacha isteach chuig suíomhanna na dtúr (féach Caibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS le haghaidh sonraí breise) agus d'fhéadfadh mionoibreacha sibhialta timpeall ar shuíomhanna na dtúr a bheith i gceist freisin lena n-áirítear, i measc nithe eile:
- Limistéar na n-oibreacha suímh a ghlanadh;
 - Leibhéaladh talún faoi bhunsraith an túir (más gá);

- Draenacha páirce a chur ar mhalairt slí san áit a bhfuil sruthchóras i láthair cheana féin san áit a bhfuil bunsraith túir;
 - Aon limistéar oibre ar an láthair a rianú (e.g. fál sealadach a chur isteach etc.);
 - Aon fhóntais atá ann cheana a chur ar mhalairt slí (e.g. píobáin uisce faoi thalamh, cáblaí, etc.); agus
 - Ionaid chosanta a chur in airde.
- 72 Beidh gá athruithe a dhéanamh ar struchtúir OHL reatha ar líne 110 kV Ármhach - na hUaimhe, lena áirithiú go gcoinnítear na glanspásanna sábháilteachta leictreacha imleora idir an ciorcad 400 kV a bheartaítear agus líne 110 kV reatha Ármhach - na hUaimhe. Ní eascraíonn aon tionchar féideartha suntasach ó na hoibreacha tógála seo.
- 73 Ina theannta sin, leagfar foraoiseacht tráchtála feadh an línebhealaigh. D'fhéadfadh dríodar agus cothaitheigh doirteadh ó limistéir na n-oibreacha (lena n-áirítear limistéir leagain) in aice le sruthchúrsaí i rith chéim na tógála. Is minic a bhíonn dúshraitheanna na dtúr (in aghaidh na coise túir) idir 2 m agus 3.5 m ar doimhneacht chuig leibhéal inbhéarta na dúshraithe agus idir 2 x 2 mhéadar chearnacha agus 9 x 9 méadar chearnacha in achar pleán, ag brath ar an gcineál túir atá i gceist. Tá sonraí faoi chineálacha bunsraithe san áireamh i gCaibidil 7 d'**Imleabhar 3B** den EIS.
- 74 D'fhéadfadh dríodar dul isteach i sruthchúrsaí mar thoradh ar na gníomhaíochtaí seo a leanas:
- Ithir a bhaint faoi choinne limistéar oibre na mbunsraitheanna túir agus bonneagair eile;
 - Foraoisí a leagan nuair is gá;
 - Ithir a thochailt le haghaidh bunsraitheanna túir;
 - Rith chun srutha agus creimeadh de bharr stoc-chairn ithreach (roimh athchóiriú); agus
 - Tochailtí a dhí-uisciú le haghaidh bunsraitheanna túir.
- 75 Is ann do limistéir foraoiseachta nua scaipthe ar fud an bhealaigh lena n-áirítear limistéir éagsúla a cuireadh le déanaí (2012/2013) i gceantair ina mbíodh féarach den chuid is mó. Tá foraoiseacht aibí / neamhaibí suite i roinnt limistéar a leagtar amach i d**Tábla 8.10**. Ós rud é go bhfuil ceanglas maidir le conair 74 m ar a mhéad i limistéir faoi chrainn, mionsonraítear achar iomlán na ngnáthóg sin agus an tionchar le linn chéim na tógála i d**Tábla 8.10**.

Tábla 8.10: Foraoiseacht a d'Fhéadfadh a Bheith faoi Thionchar Leagan Crann feadh Bhealach Limistéar Staidéir na Mí

Cineál Coillearnáí / Measúnú	Láthair	Raon an Tionchair – Heicteáir
Coillearnach dhuillsilteach aibí	Idir Túr 262 agus Túr 263 Eastát Brittas (Túr 267 go dtí Túr 269) Idir Túr 272 agus Túr 273 Idir Túr 291 agus Túr 292 Idir Túr 321 agus Túr 322 Idir Túr 336 agus Túr 337	< 0.1 1.1 < 0.1 < 0.1 < 0.1 < 0.1 Iomlán – ~1.73 heicteár
Duillsilteach Neamhaibí (coillearnach fáschoille)	Eastát Brittas (Túr 267 go dtí Túr 269)	1.2 heicteár
Buaircíneach aibí / Coillearnach fáschoille measctha	Idir Túr 246 agus Túr 247 Idir Túr 247 agus Túr 248 Idir Túr 296 agus Túr 299 Idir Túr 300 agus Túr 301 Idir Túr 330 agus Túr 332 Idir Túr 391 agus Túr 392	10 heicteár san iomlán

76 Meastar gur fo-ithir agus carraig agus ithreacha arna dtochailt go nádúrtha a bheidh i gceist leis an gcuid is mó den ábhar seo. Is ionann an t-ábhar tochailte ó thochailtí túir agus fostáisiúin agus thart ar 14,200 m³ agus 3,500 m³ faoi seach.

77 D'fhéadfaí cáilíocht na n-uiscí glactha a laghdú agus nádúr na foshraithe a athrú dá mbeadh níos mó dríodair (solaid ar fuaidreamh) le sonrú i sruthchúrsaí. Baineann tionchar féideartha leis na láithreacha íogaire seo a leanas agus i gcás ina bhfuil túir suite in aice aibhneacha:

- An Abhainn Dubh (cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe) – Túr 309, Túr 310 agus Túr 311;
- An Bhóinn (cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe) – Túr 355 agus Túr 366; agus
- Aibhneacha Q4 – Abhainn Chill Mhaighneann – NB_06_610 – Túr 251 agus Túr 252.

78 Tá an túr is gaire don Bhóinn suite i bpáirc thalmhaíochta atá 60 méadar siar ó imeall na habhann. Tá an túr suite lasmuigh den Chríos Bruachánach agus de theorainn an cSAC. Tá an túr is gaire don Abhainn Dubh suite i bpáirc thalmhaíochta atá 100 méadar siar ó bhruach na habhann agus lasmuigh den Chríos Bruachánach agus de theorainn an cSAC. Tá an túr is gaire d'Abhainn Chill Mhaighneann suite i bpáirc thalmhaíochta atá 60 méadar siar ó bhruach na habhann agus lasmuigh den Chríos Bruachánach.

79 Déantar plé ar an gcur chuige a nglactar leis maidir le leathnú na bpointí rochtana i gCaibidil 6 d'Imleabhar 3B den EIS agus i gCaibidil 13 den imleabhar seo den EIS. D'fhéadfaí na pointí rochtana atá ann cheana féin a mhéadú go sealadach chun freastal a dhéanamh ar na feithiclí tógála níos mó. Seans go mbeidh sé den riachtanas fad aon droichid atá ann cheana féin a mhéadú má tá na trasbhealaí sin le leathnú. Sa chás go mbíonn gá le struchtúir shealadacha, lorgófar ceadú ó lascach Intíre Éireann maidir le sonraíocht agus tráth na suiteála. B'fhéidir go mbeidh sé riachtanach lintéar a dhéanamh de chodanna beaga de dhíoga draenála ar bhonn sealadach agus d'fhéadfadh doirteadh dríodair teacht chun cinn dá bharr. Ní bheartaítear áth a thógáil thar shruthanna ná aibhneacha mar chuid den fhorbairt seo a bheartaítear.

8.5.2.3 Doirteadh Ábhair Shalaithe

80 Ní bheartaítear fuíolluisce a scaoileadh ó Fhostáisiún Fhearann na Coille. Úsáidfeadh saoráidí an fhostáisiúin atá ag Fearann na Coille cheana féin le linn na forbartha a bheartaítear, rud a laghdóidh an tionchar ar an gcomhshaol.

81 Is ann do bhaol maidir le truailliú breosla de thaisme i rith thógáil na forbartha a bheartaítear. Is teoranta don tionchar féideartha a ghabhann le doirteadh de thaisme de bharr mhéid an innealra a úsáidtear agus scála teoranta na tógála ag suíomh ar bith. I measc na bhfoinsí féideartha tá siad seo a leanas:

- Doirteadh nó sileadh ola agus breosla a stóráiltear ar an suíomh;
- Doirteadh nó sileadh ola agus breosla ó innealra/fheithiclí tógála;
- Doirteadh ola nó breosla agus innealra á athbhreoslú ar an suíomh; agus
- Leas a bhaint as coinchréit agus as stroighin le haghaidh bhunsraitheanna na dtúr.

82 Tá coinchréit (an comhábhar stroighne, go sonrath) fíor-alcaileach agus d'fhéadfadh tionchar a bheith ag aon doirteadh díreach le sruthchúrsa áitiúil ar cháilíocht an uisce agus ar fhána agus ar fhlóra sa ghearrthéarma. D'fhéadfadh go mbeadh rith chun srutha ó choinchréit isteach i ndraenacha agus i sruthchúrsaí eile atá cóngarach do limistéar na n-oibreacha, a d'fhéadfadh a bheith nasctha le sruthanna, aibhneacha agus lochanna lena mbaineann tábhacht éiceolaíochta níos mó.

83 Ní chuireann sreangú isteach ar aon rud agus is é doirteadh plandola nó breosla an t-aon riosca amháin a bhaineann leis i dtaca le sruthchúrsaí. Beidh sé sin teoranta de bharr mhéid umar breosla an ghléasra / na bhfeithiclí is mó a úsáidfeadh ar an suíomh. Mar sin de, ní bhaineann ach tionchar féideartha sách íseal leis na hoibreacha seo.

- 84 Tá athbheithniú ar an bhfaisnéis bhonnlíne faoi thuile stairiúil agus faoi bhaol tuile le fáil i **Rannán 8.4**. Rachaidh an t-ailíniú a bheartaítear thar roinnt sruthchúrsaí móra lena ngabhann tuilemhánna agus ceantair cháiliúla bhá. Tá na túir suite ar shiúl ó na tuilemhánna sin, áfach, agus tuartar nach mbeidh drochthionchar suntasach ar thuile. Tuartar nach mbeidh tionchar mór ag bunsraitheanna túir ná ag bealaí rochtana sealadacha ar thoilleadh na dtuilemhánna trína dtéann siad ná ar nádúr hidreolaíoch na gceantar sin.
- 85 Ní bheidh drochthionchar ag tuile shealadach, bíodh tuile bháistiúil nó tuile abhann i gceist, ag bunanna na dtúr ar oibriú na forbartha a bheartaítear.

8.5.2.4 Achoimre: Tionchar Tógála ar Phríomhghabhóirí Uisce

- 86 Seachnófar príomhghabhóirí uisce san fhorbairt ar an mórchoír. D'fhéadfadh tionchar féideartha i rith thógáil na líne lasnairde a bheartaítear teacht chun cinn de thoradh rith chun srutha uisce dromchla ó ghníomhaíochtaí leagain crann agus oibreacha tochailte. Thiocfadh le doirteadh ábhair de thaisme, macasamhail ola bhreosla, gnéithe uisce a thruailliú. D'fhéadfaí drochthionchar féideartha measartha logánta sealadach a shonrú ag na suíomhanna is íogaire, cosúil le doirteadh de thaisme, siocair go bhfuil baol truaillithe ann freisin. D'fhéadfaí dul i ngleic leis an tionchar féideartha sealadach, áfach, a bhuíochas le bearta maolaithe cuí mar a leagtar amach san EIS seo. Tá achoimre i d**Tábla 8.11** ar an measúnú tionchair ar chéim na tógála (roimh an maolú):

Tábla 8.11: Achoimre ar an Tionchar Tógála

Tionchar	Gabhóirí	Measúnú ar Thionchar roimh Mhaolú		
		Fad Ama an Tionchair	Méid an Tionchair	Tionchar Féideartha
An Tionchar Féideartha (gan mhaolú)	Fostáisiún Fhearann na Coille	Gearrthéarmach	Diomaibhseach	Diomaibhseach
	An Bhóinn agus Trasbhealach na hAbhann Duibhe Trasbhealach Abhainn Chill Mhaighneann	Gearrthéarmach	Drochthionchar Beag	Drochthionchar Beag/Measartha Áitiúil
	Gach láthair túir eile	Gearrthéarmach	Diomaibhseach	Diomaibhseach
	Foraoisí a leagan	Gearrthéarmach	Drochthionchar Beag	Drochthionchar Beag Áitiúil

8.5.3 An Chéim Oibríoch

87 Ní bheidh aon scaoileadh díreach go dtí an comhshaol uisce i rith na céime oibríche. Ní bheartaítear fuíolluisce a scaoileadh ó Fhostáisiún Fhearann na Coille. Déanfar áiseanna um uisce inólta agus fuíolluisce a thabhairt chuig suíomh Fhostáisiún Fhearann na Coille i rith chéim na tógála. Ní réamh-mheastar go sonrófáir tionchar féideartha suntasach ar bith eile i rith na céime oibríche.

8.5.4 Díchoimisiúnú

88 Beidh an fhorbairt a bheartaítear ina cuid bhuan den bhonneagar tarchuir. Meastar go mairfidh an fhorbairt idir 50 agus 80 bliain. Bainfear é sin amach trí ghnáthchothabháil a dhéanamh ar an bhforbairt, í a athchóiriú más gá agus crua-earraí a athsholáthar nuair is gá. Níl aon phleananna leagtha amach maidir leis an líne lasnairde a dhíchoimisiúnú. Sa chás go ndéanfar cuid den bhonneagar a bheartaítear, nó an bonneagar ar fad, a dhíchoimisiúnú, bainfear gach túr, trealamh agus ábhar atá le díchoimisiúnú as an láithreán agus déanfar an talamh a atreisiú. Bheifí ag súil go mbeadh tionchair níos lú ná mar a bheadh le linn chéim na tógála agus nach mairfeadh an tionchar sin ach go gearrthéarmach.

8.6 BEARTA MAOLAITHE

89 Tá tionchar féideartha na forbartha a bheartaítear agus an baol don chomhshaol uisce dromchla curtha san áireamh i ndearadh na forbartha a bheartaítear. Tá bearta arna bhforbairt chun tionchar féideartha ar an gcomhshaol uisce a mhaolú. Tá sé i gceist leis na bearta sin tionchar féideartha a sheachaint nó a íoslaghdú trí mhodhanna tógála an dea-chleachtais a chur i bhfeidhm agus cloí leis an reachtaíocht chuí uile. Cuireadh srac-Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála (CEMP) san áireamh in **Aguisín 7.1, Imleabhar 3B** den EIS, agus tá sé ina chuid de na cáipéisí iarratais. Cuirtear gach beart maolaithe ábhartha atá leagtha amach san EIS san áireamh sa srac-Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála agus cuirfear san áireamh iad sa CEMP deiridh.

8.6.1 Céim na Tógála

90 Chun an tionchar féideartha a mhaolú i rith chéim na tógála, déanfar na hoibreacha uile a bhaineann le tógáil na forbartha a bheartaítear agus aird chuí á tabhairt ar an treoir a leagtar amach i gCáipéis C741 (2015) de chuid an CIRIA, *Environmental Good Practice on Site (Dea-chleachtas Comhshaoil ar an Suíomh)*. Chomh maith leis sin déanta bearta maolaithe a chorprú isteach sa CEMP. Mar a luadh thuas, cuirtear gach beart maolaithe ábhartha atá leagtha amach san EIS san áireamh sa srac-Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála agus cuirfear san áireamh iad sa CEMP deiridh.

- 91 Déanfar na hoibreacha suímh agus na gníomhaíochtaí gaolmhara uile, lena n-áireofar bealaí rochtana sealadacha, bunsraitheanna túir agus sreangú ar bhealach a mbeidh freagrach ó thaobh an chomhshaoil de chun aon drochthionchar ar uisce a d'fhéadfadh tarlú de bharr oibreacha a bhaineann le céim na tógála a íoslaghdú a mhéid agus is féidir. Bainfear leas as CEMP lena chinntiú go ndéanfar cosaint chuí ar an gcomhshaol uisce. Beidh an pearsanra ar fad a bheidh ag obair ar an bhforbairt a bheartaítear freagrach as rialú comhshaoil a gcuid oibre agus déanfaidh siad a ndualgais de réir cheanglais agus nósanna imeachta an CEMP. I dtaca le fuíolluisce a ghníofar le linn chéim na tógála, beidh áiseanna fuíolluisce ar an suíomh lena n-áireofar leithris cheimiceacha neamhspleácha. Déanfaidh conraitheoirí cuí ábhar salach draenála a bhailiú agus a chóireáil in áit eile de réir na *nAchtanna um Bainistiú Dramhaíola 1996-2014*. Déanfar áiseanna um uisce inólta a thabhairt chuig an suíomh i rith chéim na tógála.
- 92 Chun aon tionchar ar an tsraith fhodhromchla ó dhoirteadh ábhar a íoslaghdú, stórálfar gach ola agus breosla a úsáidtear le linn na tógála ar dhromchla bundaithe sealadach dílsithe (i.e. dromchla plaisteach bundáilte cuimsitheach). Bogfar iad sin go dtí suíomh gach túir de réir mar a théann an tógáil ar aghaidh. Beidh athbhreoslú feithiclí tógála agus cur olaí hidrálacha nó bealaí ar fheithiclí ar bun ar shiúl ó chlasáin nó ó dhraenacha uisce dromchla. Ní cheadófar aon athbhreoslú laistigh de 50m de shruth nó d'abhainn. Stórálfar trealamh doirte agus pacáí ionsúiteacha hidreacarbóin sa limistéar agus cuirfear oiliúint ar oibrithe chun an trealamh sin a úsáid i gceart.
- 93 Déanfar cothabháil sheachtainiúil agus seiceáil laethúil ar aon fheithiclí a úsáidfeadh le linn na céime oibríche chun a chinntiú go gceartófar aon damáiste nó aon ligean. Tá an tionchar féideartha teoranta de bharr mhéid umar breosla an ghléasra / na bhfeithiclí is mó a úsáidfeadh ar an suíomh. Glacfar réamhchúraimí chun doirteadh a sheachaint. Áirítear orthu sin:
- Úsáid a bhaint as coimeád tánaisteach, e.g. bundaí timpeall umair stórála ola;
 - Úsáid a bhaint as tráidirí silte timpeall gléasra soghluaiste;
 - Maoirseacht a dhéanamh ar gach seachadadh agus ar ghníomhaíochtaí athbhreoslaithe;
 - Limistéir neamh-thréscaoilteacha ar leith le haghaidh athbhreoslú atá ar shiúl ó dhraenacha uisce dromchla a shainiú agus a úsáid; agus
 - Úsáidfeadh deighilteoirí uisce is ola ag bábhúin tógála.
- 94 Agus caighdeáin deartha an GSDS á gcur i bhfeidhm, cuirtear san áireamh sa chóras draenála uisce dromchla moltaí an GSDS agus úsáidtear feistí SuDs (draenáil uirbeach inbhuanaithe) nuair is iomchuí. Beidh rith chun srutha ó na limistéir chrua ag Fostáisiún

Fhearann na Coille teoranta chuig rátaí rith chun srutha a bheadh i láithreán úrnua. Beidh an cumhdach dromchla ag Fostáisiún Fhearann na Coille cumhdaithe le gairbhéal agus ní bheidh sé in úsáid mar limistéar cruá. Suiteálfar draenacha spallaí timpeall ar bhá an fhostáisiúin.

8.6.2 Foraoisí a Leagan

- 95 Tá mionsonraí ar limistéir foraoise le fáil i d**Tábla 8.10**. Cé go bhfuil cainníocht na foraoiseachta tráchtála feadh an línebhealaigh teoranta do níos lú ná 13 heicteár, ba cheart go dtabharfaí faoi leagan limistéar foraoise de réir *Forestry and Water Quality Guidelines (Treoirlínte maidir le Foraoiseacht agus le Cáilíocht an Uisce)* (Roinn na Mara agus Acmhainní Náidúrtha, 2000). I limistéir ina mbeidh crainn le leagan, úsáidfear criosanna maolánacha agus díoga draenála le linn an leagain, go háirithe ar thalamh chlaonta, d'fhonn an tionchar a bhaineann le rith chun srutha dromchla níos mó agus an dríodró gaolmhar, a mhaolú. Beidh níos lú ná cúig heicteár i ngach fo-dhobharcheantar a chaithfear a leagan.
- 96 Rachfar i gcomhairle le hlascach Intíre Éireann agus leis an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra sula dtosaíonn an leagan i gceantair lena mbaineann tábhacht iascaigh agus fiadhúlra. Suiteálfar gaistí dríodair roimh an leagan agus déanfar iad a chothabháil gach lá i rith na n-oibríochtaí leagain. Leagfar crainn ar shiúl ón gcrios uisceach. Ní bhainfear le meaisíní sa chrios bruachánach. Chuige sin, cuirtear gach beart maolaithe ábhartha atá leagtha amach san EIS san áireamh sa srac-Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála agus cuirfear san áireamh iad sa CEMP deiridh.
- 97 I suíomhanna ina bhfuil baol mór creimthe (fánaí géara agus / nó in aice le haibhneacha), úsáidfear mataí caschoille chun damáiste ithreach, creimeadh agus dríodró a sheachaint. Athrófar na mataí caschoille nuair a éireoidh siad síleáilte caite. Ba cheart foráil a dhéanamh do mhataí caschoille feadh gach bealaigh easbhóthair ionas nach mbeadh balcadh ná sclagadh ithreach le sonrú. Ní leagfar crainn nuair atá báisteach throm ann chun rith chun srutha a chosc. Ní cuirfear breosla in innealra ná ní dhéanfar cothabháil ar innealra laistigh de 50 méadar de chrios uisceach. Stórálfar adhmaid i limistéir thirime ar shiúl ó na criosanna bruachánacha. Tionchar gearrthéarmach a bheidh i gceist le tionchar leagain foraoisí na líne tharchuir lasnairde le linn chéim na tógála.

8.6.3 Oibreacha i gcóngar Sruthchúrsaí

- 98 Dearadh an línebhealach d'fhonn go suifí bealaí rochtana sealadacha agus láithreacha túir ar shiúl ó aibhneacha íogaire más féidir. Maidir leis an mBóinn agus leis an Abhainn Dubh, tá na túir suite 60 méadar agus 100 méadar ar a laghad ó na haibhneacha sin faoi seach. Ní bheartaítear tabhairt faoi oibreacha i sruthanna feadh an línebhealaigh. Bainfear úsáid as bealaí rochtana atá ann cheana pé áit a mbíonn siad. Ní cuirfear breosla in innealra ná ní

dhéanfar cothabháil ar innealra laistigh de 50 méadar de chrios uisceach. Stórálfar ábhar tochailte i limistéir thirime ar shiúl ó na criosanna bruachánacha.

- 99 Go ginearálta, thioctadh leis na hoibreacha suímh uile sruthchúrsaí a thruailliú. Tabharfar faoi bhearta maidir le rialú ar thruailliú agus ar dhríodar i ngach limistéar oibre, go háirithe i gcásanna ina bhfuil túir suite in aice aibhneacha. Beidh stoc-chairn lonnaithe amach ó na sruthchúrsaí agus ó na díoga draenála. Déanfar stoc-chairn a ghrádú de réir phróifíl <1:4. Stórálfar barrithir agus fo-ithreacha ar shiúl óna chéile. Beidh stoc-chairn d'ithreacha mianracha agus de mhóin <2 mhéadar agus <1 mhéadar faoi seach. De bharr maoirseacht gheoiteicniúil a dhéanamh i dteannta le monatóireacht, déanfar cinnte de go stórálfar aon mhóin in áiteanna oiriúnacha. Múnlófar agus leagfar dromchlaí bairr stoc-chairn amach ionas nach dtarlóidh creimeadh ó rith chun srutha. Cuirfear mataí cosanta ó chreimeadh ar dhromchlaí stoc-chairn, de réir mar is gá.

Tábla 8.12: An Fad idir Túir agus Sruthanna / Lochanna Íogaire

Ainm na hAbhann	An Túir is Cógaráí	Fad go dtí Abhainn (méadar) ³⁸
Abhainn Derrypatrick	390 387	38 25
Abhainn Bhaile an Bhúsaigh	377	55
Abhainn Bheigthí	364	17
An Bhóinn	355 356	60 (6) 160 (160)
Abhainn an Chladaigh	347	12
An Abhainn Dubh	309 310 311	105 (84) 100 (88) 195 (191)

³⁸ Fad chuig cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe idir lúibíní nuair is ábhartha.

Ainm na hAbhann	An Túr is Cóngaraí	Fad go dtí Abhainn (méadar) ³⁸
An Abhainn Rua	297	20
Sruth Allt Maise	261	30
Abhainn Chill Mhaighneann	251 252	90 60

- 100 Úsáidfeadh bacainn siolta / imbhallaí siolta i gcásanna ina dtabharfar faoi thúir nó faoi oibreacha in achomaireacht do shruthchúrsaí. Is rithábhachtach go dtógfar claíocha siolta i gceart agus déanfaidh bainisteoir foirgníochta agus Cléireach Éiceolaíoch Oibreacha maoirseacht air sin. Déanfar an bhacainn siolta / an t-imbhalla siolta a mhúnlú agus a shuiteáil go saineúil ionas go ngabfar an rith chun srutha gan ligean don uisce sileadh faoina b(h)un nó thart ar an imeall. Beidh an bhacainn siolta suite le grádán ó na hoibreacha agus déanfar cigireacht uirthi go rialta, le linn tarluithe fearthainne agus dá n-éis. I gcás fánaí géara, bainfeadh úsáid as níos mó ná imbhalla siolta amháin. Iompófar imill an imbhalla siolta suas an fhána chun cosc a chur ar uisce dul timpeall na n-imeall. D'fhéadfaí greamanna, sumpáí, burlaí cocháin agus gaistí dríodair a shuiteáil chun siolta a ghabháil más infheidhme. Ba chóir don chonraitheoir gach ceann díobh seo a chothabháil gach lá lena chinntiú go bhfanfaidh siad éifeachtach agus nach mbeidh níos mó seans ann go dtarlóidh teagmhas.³⁹ Is féidir le báisteach tionchar suntasach a bheith aici ar thruaillíú sruthchúrsaí. Cuirfeadh gníomhaíochtaí áirithe suímh, lena n-áirítear doirteadh coinchréite in aice le sruthchúrsaí, ar atráth le linn báisteach throm (> 5 mm san uair) ionas nach rachaidh aon truailliú isteach i sruthchúrsaí.
- 101 I gcás ina mbeidh sé den riachtanas screamhuisce a dhí-uisciú, déanfar an t-uisce dá dheasca sin a scaoigh sula scaoilfeadh é. Beidh teorainn ó thaobh faid ama le dí-uisciú má theastaíonn sé. Is féidir screamhuisce a scaoigh trí úsáid a bhaint as bundaí / umair atá líonta le hábhar scagaire. Féadfar tathagú de mhéid aonair idir 5 – 10 mm, geoiteicstílí nó burlaí cocháin a úsáid mar scagaire. Déanfar monatóireacht ar cháilíocht an uisce a scaoilfeadh amach ionas go mbeidh a fhios cén sórt tionchar iarmharach atá réamh-mheasta.
- 102 Glacfar réamhchúraimí chun doirteadh a sheachaint. Áirítear orthu sin:
- Úsáid a bhaint as coimeád tánaisteach, e.g. bundaí timpeall umair stórála ola;

³⁹ Cáipéis 650 de chuid CIRIA.

- Úsáid a bhaint as tráidirí silte timpeall gléasra soghluaiste;
- Maoirseacht a dhéanamh ar gach seachadadh agus ar ghníomhaíochtaí athbhreoslaithe; agus
- Limistéir neamh-thréscaoilteacha ar leith le haghaidh athbhreoslú atá ar shiúl ó dhraenacha uisce dromchla a shainiú agus a úsáid.

103 Maidir le háiseanna agus gníomhaíochtaí stórála ar an suíomh, stórálfar aon amhábhair agus aon bhreosláí i limistéir bhundaithe, más cuí, chun doirteadh nó sceitheadh féideartha de thaisme a sheachaint. Déanfar seiceáil rialta ar gach trealamh agus innealra i gcomhair sceite agus cáilíocht feidhmiúcháin.

104 Cuirfear oiliúint ar gach pearsanra suímh agus beidh a fhios acu cad ba cheart a dhéanamh i gcás éigeandála, mar shampla doirteadh substaintí a d'fhéadfadh a bheith truaillitheach. Coinnítear pacáí doirte lena chinntiú go ndéileáiltear le gach doirteadh nó sceitheadh ar an toirt agus tá oiliúint chuí curtha ar an bhfoireann chun iad a úsáid. Coinneofar aon seirbhísiú feithiclí i gceantair shainithe atá faoi chosaint oiriúnach. I gcás go dtarlóidh sé agus ní móide go dtarlóidh aon teagmhas truaillithe nó doirte, cuirfear an teagmhas in iúl don rialtóir iomchuí agus cuirfear an sruthchúrsa inar tharla an teagmhas ar ais ina cheart.

8.6.4 Rianta Rochtana Sealadacha agus Bunsraitheanna Túir a Sholáthar

105 Ní mheastar go dteastóidh soláthar rianta rochtana sealadacha fairsinge (i.e. mataí rubair sealadacha nó painéil alúmanaim bhóthair shealadacha) chun an fhorbairt a bheartaítear a thógáil. Úsáidtear feithiclí ísealbhrú den chuid is mó chomh maith leis an bpol deirice chun an struchtúr miotail a thógáil. Is gnách gur féidir rochtain gan mórán stró a fháil ar láithreáin túir ar thalamh ardchaighdeáin trí leas a bhaint as innealra ag a bhfuil criosanna boinn. Bainfear an oiread úsáide agus is féidir as bealaí isteach feirme agus rianta feirme atá ann cheana féin nó as bóithre. Is éard a bheidh i gceist leis na rianta rochtana sealadacha painéil alúmanaim bhóthair nó mataí rubair (feic Caibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS).

106 In áiteanna áirithe, b'fhéidir go mbeadh sé den riachtanas mataí rubair sealadacha nó painéil alúmanaim bhóthair shealadacha a leagan síos má thagtar ar dhrochbhogach chun rochtain a éascú. Ní bheidh na rianta rochtana sealadacha níos mó ná 4 mhéadar ar leithead agus leagfar iad ar shiúl ó dhraenacha más féidir. Bainfear úsáid as bacainní solta i láithreacha íogaire chun cosc a chur ar rith chun srutha díreach le sruthchúrsaí áitiúla.

107 Bainfear an uile rian rochtana sealadach tráth dheireadh chéim na tógála agus fágfar an talamh amhail a bhí sí i dtosach báire. Tugtar sonraí breise i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS. Caithear cosc a chur ar shiolta / chré dul isteach san uisce dromchla ag an bhfoinse mar

réiteach ar sholaid ísle ar fuaidreamh a chothabháil. Cinnteofar trí bhearta coisctheacha go laghdófar tiúchain solad ionchuir ar fuaidreamh ag an bhfoinse an oiread agus is féidir. Bainfear amach an méid sin trína chinntiú go stórálfar siolta / cré agus barrithir i gceart i rith chéim thógála na forbartha agus, dá bhrí sin, go laghdófaí mórfhoinsé mínitreacha de bharr rith chun srutha.

- 108 Ní cheadófar na feithiclí a iompraíonn an choincréit a ghlanadh síos ná a ghlanadh amach ag suíomh na tógála. Déanfar na feithiclí sin a ghlanadh síos agus a ghlanadh amach ag áis chuí ag suíomh seachtrach nó san áit ina bhfuarthas an choincréit. I gcás innealra níos lú, cruthófar limistéir bheaga glanadh síos ar an láithreán. Is scipe nó tanc cruach a bheidh i gceist ansin. Tabharfar cuntas scríofa ar gach limistéar nite ceadaithe agus cuirfear oiliúint ar fáil d'oibríthe suímh.
- 109 Déanfar monatóireacht ar cháilíocht an uisce roimh thús na tógála chun sonraí bonnlíne a dheimhniú agus lena chinntiú nach rachaidh cáilíocht an uisce chun olcais. Díreofar ar shruthchúrsaí a mheasfar a bheith níos mó i mbaol de bharr truailliú (i.e. túir ina bhfuil sruthchúrsaí laistigh de 20 méadar ó na hoibreacha tógála). Déanfar cigireacht laethúil ar na sruthchúrsaí in aice láimhe mar chuid den mhonatóireacht ar cháilíocht an uisce. Déanfar sampláil rialta faoi choinne pH agus seoltachta mar aon le sampláil le haghaidh hidreacarbón agus solad ar fuaidreamh sa chás ina dtugtar aon athrú ar an gcuma faoi deara. Breathnófar ar shruthchúrsaí in aice le hoibreacha tógála gach lá agus coinneofar mion-taifid ar an mbreathnóireacht, lena n-áireofar grianghraif. Más amhlaidh go síltear go bhfuil truailliú ann, baileofar samplaí suas an abhainn agus síos an abhainn ón bpointe seo agus seolfar chuig saotharlann arna creidiúnú go cuí le haghaidh anailíse iad. Cuirfear stop leis na hoibreacha uile go dtí go n-aithneofar agus go rialófar an fhoinsé agus go dtí go ndéanfar feabhsúchán ar bith.

8.6.5 Seoltóirí a Shreangú

110 Go ginearálta, ní mheastar go dteastóidh rianta rochtana sealadacha (i.e. mataí rubair nó painéil alúmanaim bhóthair) chun na seoltóirí a shreangú. Úsáidtear feithiclí ísealbhrú, go príomha, le tabhairt faoi shreangú na líne. Cuirfear bearta maolaithe san áireamh maidir leis an úsáid chuí as breosla ar an suíomh. Ina theannta sin, is féidir an riosca sin a rialú go héifeachtach trí dhea-chleachtas agus trí dhea-dhálaí oibre agus trí phlean éifeachtach um chosc ar thruailliú a chur i bhfeidhm, mar a leagtar amach sa CEMP.

8.7 TIONCHAR IARMHARACH

111 Mar gheall ar nádúr na forbartha a bheartaítear, is i gcéim na tógála a bheidh an tionchar féideartha is mó ar an gcomhshaol uisce. Le cur i bhfeidhm na mbeart maolaithe atá leagtha amach san EIS seo, meastar go mbeidh tionchar diomaibhseach ar an gcomhshaol uisceach le

haghaidh céim thógála na forbartha a bheartaítear. Maidir le céim oibríoch na forbartha, meastar gur tionchar diomaibhseach a bheidh aige ar an gcomhshaol uisce áitiúil.

8.8 IDIRCHADREAMH IDIR TOSCA COMHSHAOIL

- 112 Tá idirchaidreamh tábhachtach ag uisce leis an gcomhshaol ithreacha agus éiceolaíochta ar na bealaí seo a leanas: toisc cheimic uisce; sreabhréisímí abhann; cumas stórála uisce agus láthair sruthchúrsa. Tá tionchar aige ar cháilíocht an uisce freisin i dtaca le cumas buncharraige agus sil-leagan dromchla truailléain féideartha a scagadh. D'fhéadfadh tionchar féideartha éiceolaíochta teacht aníos trí mhíláimhseáil ithreacha nó trí shil-leagan ithreacha tochailte i limistéir atá íogair ó thaobh na héiceolaíochta de.
- 113 Rinneadh measúnú bunaithe ar fhoinsí, ar chonairí agus ar ghabhdóirí féideartha feadh an línebhealaigh a shainnithint. Má tá na trí ghné go léir (foinse, conair agus gabhdóir) i láthair, beidh nascacht ann agus beidh tionchar féideartha ar an ngabhdóir/ar na gabhdóirí. Ó thaobh uisce de, trasnaíonn an línebhealach cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe agus éiceachórais talún atá spleách ar screamhuisce (GWDTE). Mar sin féin, meastar go sonrófár tionchar diomaibhseach mar chuid den fhorbairt seo a bheartaítear ag na láithreacha trasnaithe ná ag túir atá cóngarach don cSAC.
- 114 Sainnithníodh an tionchar féideartha agus na bearta maolaithe i **gCaibidil 6** agus i **gCaibidil 7** den imleabhar seo den EIS. Ba cheart an chaibidil seo a léamh i gcomhar le caibidilí 1, 6, agus 7 d'**Imleabhar 3B** den EIS.

8.9 CONCLÚIDÍ

- 115 Is iad an Bhóinn, an Abhainn Dubh agus an Níth is mó atá i gceist leis an uisce dromchla nádúrtha i Limistéar Staidéir na Mí. Sníonn an Níth soir ón Obair i gContae na Mí faoi dhéin Bhaile Átha Fhirdhia i gContae Lú. Cuid mhór den ghréasán draenála i dtreo thuaisceart Limistéar Staidéir na Mí is ea an Níth mar aon lena craobh-abhainn, Abhainn Chill Mhaighneann. Ritheann Abhainn Chill Mhaighneann tríd an gcuid láir den fhorbairt a bheartaítear. Áirítear cSAC na Bóinne / na hAbhann Duibhe leis na gabhdóirí íogaire.
- 116 D'fhéadfadh tionchar a bheith ag céim na tógála den fhorbairt a bheartaítear ar an gcomhshaol uisce trí úsáid bealaí rochtana sealadacha agus trí thochailtí atá ag teastáil le haghaidh bhunanna na dtúr.
- 117 Mar gheall ar nádúr fhorbairt na líne tarchuir, is i gcéim na tógála a bheidh an tionchar féideartha is mó a bhaineann leis an bhforbairt. Le linn na tógála, d'fhéadfadh an tionchar féideartha ar an gcomhshaol uisce bunúsach éirí as doirteadh breosla de thaisme.

- 118 Roghnaíodh na láithreacha túir chun limistéir ina n-aithnítear go bhfuil tuilemhánna agus bruacha abhann iontu a sheachaint nuair is féidir.
- 119 Tá coinne le tionchar diomaibhseach ar an gcomhshaol uisce mar gheall ar chéim tógála na forbartha a bheartaítear.
- 120 Maidir le céim oibríoch na forbartha, meastar gur tionchar diomaibhseach a bheidh aige ar an gcomhshaol uisce áitiúil.